

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİ VE TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU İLE EBEVEYNLERİN
YETERSİZLİK DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşenur MARAŞLIOĞLU

İstanbul
Haziran-2022

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİ VE TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU İLE EBEVEYNLERİN
YETERSİZLİK DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşenur MARAŞLIOĞLU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

İstanbul

Haziran-2022

TEZ ONAYI

Lisansüstü Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ _____

Doç. Dr. Simel PARLAK ERÇELİK _____

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan YAMAN _____

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Metin TOPRAK

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Ebeveyn Çocuk İlişkisi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ile Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Ayşenur MARAŞLIOĞLU

ÖN SÖZ

İnsanın kendisini ne şekilde değerlendirdiği ile ilgili olan yetersizlik duygusunun yaşam içerisinde birçok kez kendisini ortaya çıkardığı bilinmektedir. Bu duygunun çocukluk yaşantıları ve toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili olabileceği düşünüldüğünden bu kavramlarla çalışmaya karar verdim.

Tez sürecim boyunca okuduğum makaleler, kitaplar ve sayısız araştırma kendi içsel yolculuğuma ve kişisel gelişimime çok büyük bir katkı sağladı. Bu süreç benim için oldukça anlamlıydı. Pandemi sürecinde yapılan bu tez için karşılaştığım güçlüklerle rağmen pes etmediğim için öncelikle kendime ve yanımda olan herkese sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimde tanıştığım ve derslerine katılmaktan büyük keyif aldığım, kıymetli ve engin görüşlerini cömert bir şekilde sunan, kaygılandığım dönemlerde sesinin tonu ile rahatlama hissi yaşatan, samimi, mütevazı ve güleryüzlü tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ' ye ne kadar teşekkür etsem az kalır. Dünyayı sizin gibi kadınların daha güzel bir yer yaptığına inanıyorum ve içimdeki umut yeşeriyor. İyi varsınız!

Lisansüstü eğitimim boyunca her daim desteğini hissettiğim, kitap okuma grupları yaptığımız, birbirimizle yaşantılarımızı bazen yaralarımızı paylaştığımız, deneyimleri ve bakış açısıyla hayatımıza renk katan, yakınlığını ve samimiyetini içimde hissettiğim canım Doç. Dr. Füsün EKŞİ hocama varlığı için teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Eğitim sürecimde sabahlara kadar birlikte ders çalıştığım, dostluğuyla çoğaldığımı hissettiğim, kalbimi özgürce açabildiğim, samimiyeti ile arkadaştan öte dost olan, bana kendimi özel hissettiren ve çok iyi bir dinleyici olan biricik yüksek lisans arkadaşım, yoldaşım Şeyma UZUN' a minnettarım.

Tez çalışmam sürecinde yorulduğumu hissettiğim her zaman enerjisi, destekleyici tutumları ve cesaretlendirici konuşmaları ile yanımda olan ve bana kendimi çok iyi hissettiren iş arkadaşım Kübra BİLGİN' e ve veri analizi sürecinde sonsuz bir özveri ile bana destek olan, bu dünyada karşılıksız iyilik yapmanın ne kadar kıymetli bir şey olduğunu bu süreçte bana tekrar hatırlatan iş arkadaşım Gülüzar CANBOLAT' a çok teşekkür ederim.

Tezin veri toplama sürecinde benimle birlikte emek veren, hayatım boyunca beni destekleyen ve yanımda olan, varlıkları ile huzur bulduğum çok kıymetli annem ve babama sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Abla olmanın mutluluğunu bana yaşatan, büyümelerine şahit olduğum, birlikte gülüp ağladığım, varlıklarına şükrettiğim, yaşamıma anlam katan kardeşlerim Zehranur ŞANVER ve Mehmet Tarık ŞANVER'e gönülden teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimime başlamamda en büyük destekçim olan, zorlu süreçlerden geçerken her daim elini omzuma koyan, bana kendimi özel ve kıymetli hissettiren, tartışma kısımlarında bana fikir veren, veri toplama sürecinde benimle birlikte çabalayan, toplumsal cinsiyet konusunda bakış açımı birlikte zenginleştirdiğim sevgilim, canım eşim Metin MARAŞLIOĞLU'na ihtiyaçlarım karşısında beni hiç yalnız bırakmadığı ve hep şefkatle sarıp sarmaladığı için sonsuz teşekkür ediyorum. İyi ki varsın sevgilim!

Kendi çocukluğumla birlikte büyüttüğüm, gelişile sivri taraflarımı törpüleyen, varlığıyla dünyama bambaşka bir anlam katan, yetersizlik hissi yaşayıp yetersizliklerimin daha çok üzerine gitmeme sebep olan, mükemmelliğin olmadığını bana hatırlatan, güzel yüzü ve enerjisiyle yüzümü güldüren, biricik oğlum, yavrum Oğuz Mirza MARAŞLIOĞLU' na annesi olarak beni seçtiği ve bana bu duyguyu tattırdığı için binlerce kez teşekkür ederim.

Ayşenur MARAŞLIOĞLU

İstanbul-2022

ÖZET

EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU İLE EBEVEYNLERİN YETERSİZLİK DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayşenur MARAŞLIOĞLU

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ
Haziran, 2022 – 121 Sayfa

Bu araştırmada ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu kavramlarının ebeveynlerde yetersizlik duygusu ile ilişkisinin incelenmesi ve ebeveyn çocuk ilişkisi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun yetersizlik duygusunu anlamlı bir düzeyde yordayıp yordamadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusunun çeşitli değişkenlere göre aralarındaki anlamlı farklılık araştırılmıştır. Bu araştırmada tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu İstanbul ilinde yaşayan 3 ile 15 yaş arasında çocuğu olan 403 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, Türkçe uyarlamasını Aytaç, Çen ve Yüceol’un (2018) yaptığı “Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeği”, Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği”, Akdoğan ve Ceyhan (2014) tarafından geliştirilen “Yetersizlik Duygusu Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi için frekans analizi, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeyleri cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; yaş, çocuk sayısı ve aile türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları cinsiyet, medeni durum, yaş, gelir durumu ve aile türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; eğitim düzeyi, çalışma durumu

ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeyleri tüm değişkenlerle ele alındığında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Korelasyon analizleri sonucunda, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu arasında anlamlı, pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yapılan regresyon analizine göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu envanterinden alınan puanların yetersizlik duygusunu %2,8 oranında anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Yetersizlik Duygusu.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENT CHILD RELATIONSHIP AND GENDER ROLE ATTITUDES AND PARENTS' SENSE OF INADEQUACY

Ayşenur MARAŞLIOĞLU

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

June, 2022 – 121 Pages

In this study, it was aimed to examine the relationship between the concepts of parent-child relationship and gender role attitude and the feeling of inadequacy in parents and to examine whether parent-child relationship and gender role attitude predict the feeling of inadequacy at a significant level. Within the framework of this main purpose, the significant difference between parent-child relationship, gender role attitude and sense of inadequacy was investigated according to various variables. In this study, the relational survey model, one of the survey models, was used. The study group consists of 403 parents with children between the ages of 3 and 15 living in Istanbul. In the research, "Personal Information Form" prepared by the researcher as data collection tool, "Sense of Inadequacy Scale" developed by Akdoğan and Ceyhan (2014), "Gender Roles Attitude Scale" developed by Zeyneloğlu and Terzioğlu (2011), Aytaç, Çen and Yüceol (2018) adapted into Turkish, the "Parent-Child Relationship Scale" was used. Frequency analysis, independent groups t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), pearson correlation analysis and regression analysis were used to analyze the data. According to the results obtained from the research; while the parent-child relationship levels of the parents did not show a significant difference according to the variables of gender, marital status, education level, employment status, income status; shows a significant difference according to age, number of children and family type variables. While the gender role attitudes of the parents did not show a significant difference according to the variables of gender, marital status, age, income status and family type; It differs significantly according to education level, employment status

and number of children. Parents' sense of inadequacy did not show a significant difference when considered with all variables. As a result of the correlation analysis, a significant, positive and low level relationship was found between gender role attitudes and feelings of inadequacy. According to the regression analysis, it was seen that the scores obtained from the gender role attitude inventory significantly predicted the sense of inadequacy by 2.8%.

Key Words: Parent Child Relationship, Gender Roles Attitude, Feeling of Inadequacy.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİ İLE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU VE EBEVEYNLİKTE YETERSİZLİK DUYGUSU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Ebeveyn Çocuk İlişkisi	6
2.1.1. Aile İçi İletişim.....	7
2.1.2. Olumlu-Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi.....	8
2.1.3. Ebeveynlik Stilleri	11
2.1.4. Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile İlgili Yapılan Araştırmalar	12

2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu.....	14
2.2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	14
2.2.2. Toplumsallaşma ve Toplumsal Cinsiyet Rollerı	15
2.2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumunun Gelişimi	17
2.2.4. Ebeveynlikte Toplumsal Cinsiyet Rollerı	20
2.2.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar	21
2.3. Yetersizlik Duygusu.....	23
2.3.1. Yetersizlik Duygusu Kavramı	24
2.3.2. Ebeveynlikte Yetersizlik Duygusu ve Yeterince İyi Ebeveynlik.....	26
2.3.3. Yetersizlik Duygusu ile İlgili Yapılan Çalışmalar	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	32
YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Modeli	32
3.2. Çalışma Grubu	32
3.3. Veri Toplama Araçları	34
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	34
3.3.2. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği (EÇİÖ)	34
3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu Ölçeği (TCRTÖ)	35
3.3.4. Yetersizlik Duygusu Ölçeği (YDÖ)	35
3.4. Verilerin Analizi.....	36
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	38
ARAŞTIRMA BULGULARI.....	38
4.1. Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusuna İlişkin Veriler	38
BEŞİNCİ BÖLÜM	55
TARTIŞMA-SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	55
5.1.1. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	57

5.1.2. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	59
5.1.3. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Yaş Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	60
5.1.4. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	62
5.1.5. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Çalışma Durumu Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	65
5.1.6. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	67
5.1.7. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	69
5.1.8. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Aile Türü Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması	70
5.1.9. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuç ve Tartışması	71
5.1.10. Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Düzeylerinin Yordamasına İlişkin Sonuç ve Tartışması	72
5.2. Öneriler	73
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	73
5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler	73
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	92
EK-1: Etik Kurul İzni	92
EK-2: Araştırma İzinleri.....	93
EK-3: Kişisel Bilgi Formu	96
EK-4: Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği	99
EK-5: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	100
EK-6: Yetersizlik Duygusu Ölçeği.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Katılımcıların frekans ve yüzde dağılımı.....	32-33
Tablo 3.2: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu ölçeklerine ilişkin verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri.....	37
Tablo 4.1: Ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile ebeveynlerin yetersizlik duygusuna ilişkin betimleyici veriler	38
Tablo 4.2: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	39
Tablo 4.3: Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	39
Tablo 4.4: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	40
Tablo 4.5: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin medeni durum değişkenine göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	40
Tablo 4.6: Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	41
Tablo 4.7: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	41
Tablo 4.8: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin yaş değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	40
Tablo 4.9: Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin yaş değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	43
Tablo 4.10: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin yaş değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	43
Tablo 4.11: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	44

Tablo 4.12: Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	45
Tablo 4.13: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	46
Tablo 4.14: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve yetersizlik duygusu düzeylerinin çalışma durumlarına göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları	46-47
Tablo 4.15: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	47-48
Tablo 4.16: Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	48
Tablo 4.17: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	49
Tablo 4.18: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	49-50
Tablo 4.19: Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	50-51
Tablo 4.20: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	51
Tablo 4.21: Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu düzeylerinin aile türü durumlarına göre Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları.....	52
Tablo 4.22: Ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisi düzeyleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları	53
Tablo 4.23: Ebeveynlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun ve yetersizlik duygusunun yordanmasına ilişkin doğrusal regresyon analizi sonuçları.....	53

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
APA	: Amerikan Psikoloji Derneği
SPSS	: (Statistic Packets For Social Sciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
TCRTÖ	: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
EÇİÖ	: Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği
YDÖ	: Yetersizlik Duygusu Ölçeği
B.K.	: Basıklık Katsayısı
Ç.K.	: Çarpıklık Katsayısı
Ark	: Arkadaşları
Akt	: Aktaran
Çev	: Çeviren
Ed	: Editör
Vd	: Ve Diğerleri
Sf	: Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölüm problem durumu, amaç, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar kısımlarını içermektedir.

1.1. Problem Durumu

Türk Dil Kurumuna göre (2022b) ebeveyn kelimesi “anne ve baba” olarak tanımlanmaktadır. İnsanın yaşamında ki en kritik yılların doğumu ile birlikte başlayan ilk yıllar olduğu ve bu yıllarda ebeveynlerinin katkılarının önemli olduğu bilinmektedir. Bireyin ebeveynleri ile kurduğu ilişkinin ileriki yaşantısında bütün gelişim alanları ile bağlantılı olduğu söylenebilir (Saygı, 2011: 2-3). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranış ve tutumları, kişinin benliğinin gelişmesinde etkili olmaktadır. Çocuğu ile olumsuz anlamda ilişki kuran ebeveynler çocukların kendi değerlerine yönelik inançlarını olumsuz anlamda etkilemektedirler (Yavuzer, 2017: 115). Böyle bir ilişki ile geliştirdikleri değersizlik algıları kişinin kendine duyduğu saygıyı da düşürmektedir (Hurley, 2018: 192). Diğer taraftan çocuğu ile olumlu ilişki kuran ebeveynler çocuklarının kendilik değerlerine karşı pozitif duygular beslemesini sağlamaktadır (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012: 209). Bugünün çocukları yarının yetişkinleridir. Böylelikle bugün ki kendilerini algılama biçimleride yaşamlarının ilerleyen süreçlerde ne şekilde olacağını belirlemektedir (Kohn, 2018: 142). Alanyazın incelendiğinde anne baba tutumları ile ilgili çok sayıda araştırma olduğu fakat anne-baba ve çocuk ilişkisini ele alan sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Bunlar arasında, ebeveyn çocuk ilişkisi ile okul öncesi dönem çocuklarının kaygı düzeylerini inceleyen bir araştırma (Yeşildaş, 2018) ve ebeveyn çocuk ilişkisinin çocuğun okul yaşamındaki katılımını inceleyen bir araştırma yer almaktadır (Aslan ve Arslan Cansever, 2007).

Kişileri kategorilendirmek için en başta cinsiyet kavramı gelmektedir. Bu kavram, biyolojik, doğal, değişmeyen ve her yerde aynı şekilde tanımlanmaktadır (Kıran, 2012: 3). Birey dünyaya geldiğinde biyolojik anlamda cinsiyeti kadın veya erkek

olarak ifade edilmektedir. Bunun dışında kadınlık veya erkeklik kavramları ile bireyin adlandırılması toplumsal cinsiyet rollerini ortaya çıkarmaktadır (Ataman, 2002: 8). Toplumsal cinsiyet, toplumda bir hiyerarşik düzlem içerisinde kadın ve erkeğin cinsiyet farklılıklarına ilişkin olarak tanımlanan bir kavramdır (Erol, 2008: 202). Birey, toplumsal cinsiyet rollerini en başta ailede edinmektedir (Akgül Gök, 2013: 6). Bu açıdan kişinin toplumsallaşmasında aile en önemli faktör olarak yer almaktadır (Tosun ve Doğan, 2021: 82).

Toplumsal değişim ve gelişim noktasında en önemli parçalardan biri ailedir. Aile toplumdaki modern yönelimlerle birlikte değişim ve dönüşüm aşamalarından geçer. Ailenin temel görevlerinden biri modern hayattaki sosyal ve ahlâki değerlere aracılık etmesi ve aktarmasıdır (Murati, 2016: 510). Gelişim sürecinde kişi bilişsel ve davranışsal anlamda cinsiyet rolleri ile ilgili bir şema oluşturur (Plotnik, 2007: 418). Oluşturulan bu şemalarda kız çocuklar erkek çocuklara göre daha kıymetsiz işlerle bir araya getirildiklerinden, kendilerini yeterli hissetme düzeyleri de buna göre şekillenebilmektedir. Bu durum ise bireyin yetersizlik duygularını doğrulayacak sonuçlara yol açabilmektedir (Adler, 2009: 157-161).

Yetersizlik kelime anlamı olarak, “yetersiz olma durumu, kifayetsizlik” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2022a). Yetersizlik duygusu bireyin hedeflerine ulaşabilmesi için itici bir güçtür (Akdoğan ve Ceyhan, 2014: 117-118). Adler (1984: 24)’e göre bireyler dünyaya geldikleri an itibari ile bir yetersizlik duygusu yaşarlar ve bu duygunun üstesinden gelebilmek için var güçleri ile çaba gösterirler. Kuramsal olarak bakıldığında bireyde var olan yetersizlik duygusunun üstesinden gelmek için bireyin kendiliğinden olağan bir motivasyona sahip olduğu görülmektedir. Çocukların yaşamlarının ilk yıllarında ebeveynleri tarafından kendi potansiyellerini keşfedebilmeleri ve bu yaşadıkları yetersizlik duyguları için desteklenmeye ihtiyaçları vardır (Tsabary, 2018: 42). Bunun için anne babalarında kendilerini ebeveynlik için yeterli ve hazır hissetmeleri gerekmektedir (Çiftçi Topaloğlu, 2013: 20).

Yetersizlik duygusu, yaşam içerisinde farklı boyutlarda ve derecelerde kendini ortaya çıkarmaktadır (Akdoğan, 2012: 80). Adler’e göre (2015: 140) bu duygu olağandır ve uygun bir şekilde kullanıldığında oldukça teşvik edici ve kıymetlidir. Ancak bazen yetersizlik duygusunun yoğunluğu bireyin potansiyelini ortaya koymak için bir engel teşkil edebilmektedir. Bu durumlarda bireyin karşılaştığı güçlükleri tek başına kaldırması zorlayıcı olabilmektedir. Bunun yerine topluluk içerisinde daha konforlu

bir yaşam sürebilir ve yetersizlik duyguları ile böylelikle daha iyi bir şekilde başa çıkabilir (Adler, 2009: 25). Bireyin yetersizlik duyguları ile toplum içinde ve toplulukla birlikte daha kolay mücadele edebilmesinin yanı sıra toplumda yaşamının bireye yüklediği kalıp yargılar vardır. Bunlardan biri toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yargılardır. Bu yargılar bireye kadın ve erkek cinsiyetleri ile ilgili davranış ve sorumluluk farklılıklarına ilişkin roller biçmektedir. Toplum kişilerden cinsiyetlerine uygun davranış şekillerine göre davranmalarını beklemektedir (Saraç, 2013: 27).

Bu açıklamalar doğrultusunda, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisinin ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasında ilişki olabileceği düşünülmüştür. Ancak ilgili literatür incelendiğinde, ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasındaki ilişkiyi inceleyen doğrudan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple araştırmanın problem cümlesi *“Ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, ebeveynlerin yetersizlik duygusunu yordamakta mıdır?”* şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Çalışmanın temel amacı ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu cinsiyete, medeni duruma, yaşa, eğitim düzeyine, çalışma durumuna, gelir düzeyine, çocuk sayısına ve aile türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ebeveynlerin yetersizlik duygusunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmaya önem katan hususlardan biri, ebeveynlik ve anne baba tutumları ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmış olmasına rağmen ebeveyn çocuk ilişkisini araştıran sınırlı sayıda araştırma yapılmış olmasıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu değişkenine ilişkin ise çok sayıda araştırma yapılmış fakat ebeveynlerle yapılan ve araştırmanın diğer değişkenleri ile bir arada yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Diğer taraftan, gittikçe hızlanan, bireyselleşen ve modernleşen dünyada bireylerde yetersizlik duygusunun daha çok kendisini gösterdiği ve ebeveynlerinde bu durumdan etkilendiği öngörülmektedir. Bu sebeple araştırmada kullanılan yetersizlik duygusu değişkeninin ebeveynlerin yetersizlik duygusunu ölçmek için önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu zamana kadar gerçekleştirilen çalışmalarda, Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Yetersizlik Duygusu kavramları ile ilgili öznel çalışmalar yapılmış, bu kavramlar birbirlerinden bağımsız ve ayrı bir şekilde ele alınmıştır. Ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları; ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımını üzerindeki etkisini (Yaylacı, 2019), çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeyinin ebeveyn çocuk ilişkisine etkisini (Kılıç, 2020), çocuklarda kaygının ebeveyn çocuk ilişkisine yönelik değişkenler açısından değerlendirilmesini (Yeşildaş, 2018) incelemiştir. Toplumsal cinsiyet rollerini tutumu ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları; öğrenilmiş çaresizlik ile olumsuz değerlendirilme korkusu ve toplumsal cinsiyet rollerini tutumları arasındaki ilişkiyi (Gençtarıh, 2019), şiddet eğilimi ile toplumsal cinsiyet rollerini tutumu arasındaki ilişkiyi (Büyüktopaç, 2019), eş seçimi tercihine göre toplumsal cinsiyet rollerini tutumlarını (Yılmaz, 2017) incelemiştir. Yetersizlik duygusu ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları; yetersizlik duygusu ve duyguları ifade etme arasındaki ilişkiyi (Kılıç, 2021), yetersizlik duygusu ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi (Çakır, 2020), yaşam kalitesi ile yakın ilişkilerdeki eğilim ve yetersizlik duygusu arasındaki ilişkiyi (Bozkurt, 2019) incelemiştir.

Bu araştırmayı özgün kılan en önemli hususlardan biri, bu kavramların farklı değişkenlerle bir arada ele alınmış olduğu tespit edilse de üç kavramın ebeveynlerle çalışılarak birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanılmamış olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmada, yetersizlik duygusunu sosyodemografik değişkenlerle birlikte inceleyerek ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerini tutumları ve ebeveyn çocuk ilişkisi arasında ne şekilde bir ilişki olduğunun ortaya koyulması, güncel araştırmalar yapabilmek için literatüre katkı sağlaması açısından önemlidir. Diğer taraftan, ebeveynlere ebeveyn çocuk ilişkilerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının onların yetersizlik duyguları ile ne şekilde bir ilişkisi olduğu hakkında farkındalık kazandırması açısından da ayrıca öneme sahiptir.

1.4. Varsayımlar

Bu çalışmanın kavramsallaştırılması ve uygulanmasıyla ilişkili temel varsayımlar aşağıda belirtilmektedir:

1. Araştırmaya katılan ebeveynlerin uygulanan ölçme araçlarına güvenilir şekilde cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmadan elde edilen bulgular 2021-2022 yılları arasında İstanbul ilinde yaşayan ve 3 ile 15 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler ile sınırlıdır. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular ve çıkarılan sonuç farklı yaş gruplarında çocuğu olan tüm ebeveynlere genellenemez. Bu araştırmaya katılım sağlayacak kişilere ölçekler elden ulaştırılarak uygulanmak istenmiş fakat Covid-19 salgını sebebiyle bu amaca ulaşamamıştır. Araştırmanın verileri çevrimiçi yöntemlerle toplanmış verilerle sınırlıdır. Araştırmada bazı alt gruplarda (cinsiyet, medeni durum, aile türü) katılımcı sayısı arasında fark vardır. Araştırmadaki fark testleri gruplardaki katılımcı sayısı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Ebeveyn: Anne ve baba anlamına gelmektedir (TDK, 2021).

Yetersizlik Duygusu: Bu kavram kişinin kendisini öteki insanlardan yetersiz gördüğü ve eksik hissettiği bir kendilik algısını ifade etmektedir (Demir, 2017: 26).

Toplumsal Cinsiyet: Toplumsal cinsiyet kavramı toplumun kadın ve erkekten beklentilerini ve yüklediği anlamları ifade etmektedir (Yaşın Dökmen, 2012: 20).

Cinsiyet rolleri: Toplumun dişil veya eril olarak kişiden beklediği davranış ve kişisel özelliklerini ifade eder (Plotnik, 2007: 418).

İKİNCİ BÖLÜM

EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİSİ İLE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU VE EBEVEYNLIKTE YETERSİZLİK DUYGUSU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda ebeveyn çocuk ilişkisinin nitelikleri irdelenerek konuyla ilgili tanımlamalara yer verilmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri tutumu üzerinde durulmuştur. Son olarak yetersizlik duygusu literatürü sunulmuş ve ebeveynlikte yetersizlik duygusunun yansımalarından bahsedilmiştir.

2.1. Ebeveyn Çocuk İlişkisi

Türk Dil Kurumu (2022c) ile Parlatır, Zülfikar ve Gözaydın (1994: 259) ebeveyn kelimesini “anne ve baba” olarak tanımlamaktadır. Ebeveyn kelimesi Arapça kökenli bir kelimedir. İngilizce karşılığı ise; “anne ya da baba, veli” anlamlarına gelen “parent” kelimesidir (Kılıç ve Widdows, 2009: 106). Ebeveyn; bireyi yetiştiren ve büyüten aile büyüklerine verilen isimdir. Genellikle anne ve babanın ikisinden aynı anda bahsetmek için kullanılır (Okumuş, 2008: 25). Ebeveynlik oldukça sade fakat özen, bilgi, beceri, ilgi, sevgi ve hoşgörü içeren, ince nüansları olan bir sanat olarak düşünülebilir. Çocuk ise reşit olmayan küçük bir vatandaşdır. Ayrıcalıkları olan ve günbegün gelişen insan yavrusudur. Tüm canlılar içerisinde uzun zamanda en çok özen isteyen, devamlı bir bakım ve ilgi ile gelişen bir yavrudur. Korunmaya ve desteklenmeye ihtiyaç duyar. Sadece fiziksel olarak değil duygusal ve zihinsel olarak da gelişim göstermesi gerekmektedir. Bu sebeple aile içerisinde duygusal anlamda uyarıcı olarak, sevgi ve ilgi görerek büyümesi önemlidir. Var olan potansiyelini gerçekleştirme ve gelişmesi için gereksinimlerinin karşılanması beklenmektedir. Bu gereksinimlerin karşılanması ebeveynleri olarak anne ve babanın sorumluluğu altındadır (Sert, 2006: 58).

2.1.1. Aile İçi İletişim

Türk Dil Kurumu (2022d) aile kelimesini “kan bağına dayanan, karı, koca, evlilik, kardeşler, çocuklar arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birim ve aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkisi bulunan kimselerin tümü” anlamında tanımlamıştır. Aile, geleneksel bakış açısına göre toplumun temeli anlamını taşır. Geleneksel sosyoloji ise aileyi kurumlar arasında en basit ve yapıların temel taşı olarak nitelendirir. (Connell, 1998: 167). Gladding’e (2012: 5) göre aile, “biyolojik veya psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hisseden bireylerin oluşturduğu birliktir”. Başka bir ifade aileyi, yasal ve biyolojik bağlarla birbirine bağlı kişilerin oluşturduğu bir grup olarak nitelendirmek yerine, ortak bir tarihi ve geleceği deneyimleyen, bir ev ve grup kimliği duygusu oluşturan bir grup yakın olarak ifade eder (Koerner ve Fitzpatrick, 2002:72). Çocuğun sosyalizasyon sürecinde aile en önemli faktördür. Çocuk aile içerisinde kimliğini oluşturur ve inanç normları ile çeşitli davranışları öğrenir. Bu sosyalleşme sürecinde ise aile grup etkileşimi içerisine girerek, değerleri ve normları kuşaktan kuşağa aktarır. Bu aktarımın olumlu bir şekilde gerçekleşmesi için ebeveynlerin doğru bir rol model olması, sağlıklı bir iletişim kurmaları ve hem katılımcı hem etkileşime hazır olmaları oldukça önemlidir (Özada ve Duyan, 2018: 51). İnsanların karşılıklı olarak duygu, düşünce ve fikirlerini paylaşarak, başka insanları anlama süreci iletişim olarak ifade edilebilir. İnsanın temel ihtiyaçlarından biri kendini ifade etmesidir. Bu şekilde birey toplumsallaşarak biyolojik varlığının ötesinde toplumun bir ferdi haline gelir (Üstün, 2005: 88). Aile içi iletişim eşlerin birbirleriyle, anne ve babanın çocuğu veya çocukları ile çocukların birbirleri ile kurduğu iletişim olarak adlandırılabilir (Şahin ve Aral, 2012: 62). Aile üyelerinin birbirleri ile olan ilişkileri ve varlıkları iletişimin kendisini oluşturur (Görgün, 2004: 34). Bireyin ilk sosyal çevresi olarak sayılan aile içerisinde çocuk, sosyal davranışları ebeveynleri ile kurduğu iletişim sonucunda öğrenir. Ebeveynleri ile kurduğu iletişimle aile içerisinde çocuğun yeri belirlenir. Sosyal ve duygusal anlamda çocuğun gelişimi ebeveynlerin çocuklarına karşı tutum ve yaklaşımları ile ilişkilidir. Çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde temel bakım veren ile kurduğu iletişim önemli bir faktördür. Bu kurulan iletişim sosyal çevresinde kuracağı ilişkiler için belirleyicidir (Kandır ve Alpan, 2008: 35). Arabacı (2011: 41) ebeveyn ile çocuk arasında sağlıklı bir iletişim olmasını, çocuğun ileriki yaşantısında başkaları ile kuracağı sağlıklı ilişkilerin de

temelini oluşturduğunu ifade etmektedir. Kurulan bu sağlıklı iletişimle çocuk, çevresindeki başka insanlara karşı güven duymaya ve insanları tanımaya başlar (Tezel Şahin ve Cevher, 2007: 776). Aile üyelerinin kendini rahat bir şekilde ifade ettikleri, birbirlerini dinledikleri ailelerde karşılıklı olarak iyi niyet, anlayış, iş birliği, fedakârlık ve sevgi ile bağlılık olduğunda geleceğe güven duyulması gibi durumlara rastlanması mümkündür (Çalışkan ve Aslenderen, 2014: 268). Sağlıklı aile ortamında karşılaşılan güçlükler ve problemler sorun haline gelmeden çözümlenmeye çalışılır. Aile bireyleri açık ve net bir iletişim içinde olarak beklentileri, ihtiyaçları ve kırgınlıkları ifade ederler. Her birey aile için önemlidir ve bir bütünün oluşmasını sağlar. Böylelikle bireylerin birbirlerine bağımlı hale gelmelerine engel bir durum oluşur. Bununla birlikte, bir güçlükle karşılaşıldığında aile üyeleri birbirine destek olarak problemin çözümü için bir arada olurlar. Sağlıksız ailelerin ise ön plana çıkan özelliği aralarındaki iletişim problemidir (Akgül Gök, 2013: 20).

Araştırmacılar iletişimin aile bağlamında gelişimini, ebeveyn çocuk ilişkisindeki önemini ve stresle başa çıkmadaki fonksiyonunu irdelemişlerdir. Ebeveyn stresi çocukla olan ilişkiyi olumsuz bir şekilde etkileyebilir. Ebeveyn stresinin nedenlerinden biri olarak; ebeveynin amaçlarına ulaşamaması, çocuğu üzerinde beklediği bireysel özelliklerin geliştirilememesi olarak görülmektedir. Yapılan bir çalışma ebeveyn stresinin çocuklarda oluşturulan ve zamanla şekil alan kişilik özelliklerinin seçimini etkilediği varsayımını destekledi. (Szymanska ve Aranowska, 2019: 198-206). Ebeveynler çocukları ile bağlantı içerisinde olmaya çalışırlar ve genellikle aynı anda birden fazla stresöre maruz kaldıklarında ebeveyn çocuk ilişkisi etkilenebilir. Ebeveynlerde oluşacak farkındalık, stresin azalmasına ve ebeveyn ile çocuk arasında olumlu etkileşimin fazlalaşmasına katkı sağlayabilir. Ebeveynlerin bir şekilde kendilerini ve çocuklarını yargılamadan kabul etme becerileri, sağlıklı iletişim içerisinde olmaları, kendi ebeveynlik hedefleri ve çocukları ile ilişkileri için hedefleri arasında daha pozitif bir denge kurulmasına yardımcı olur (Samantha, 2021: 29-30).

2.1.2. Olumlu-Olumsuz Ebeveyn Çocuk İlişkisi

Ebeveynlerin çocukların yaşantısında önemli bir rolü ve etkisi olduğu söylenebilir. Çocukların gelişimlerini etkileyen çevresel faktörler arasında aile ilk sırada yer almaktadır (Kandır ve Alpan, 2008: 34). Doğumundan itibaren çocuğun en fazla etkileşim içerisinde olduğu sosyal birim ailesidir (Seven, 2008: 86). Aile sistemi

içerisinde tüm bireyler birbirleri ile sürekli etkileşim halindedir. Aile üyelerinin davranış ve tutumları aile içindeki bireyleri ve ailenin bütünlüğünü etkiler. Çocukların zihinsel, ruhsal ve fiziksel gelişimleri, sevgi ve saygı ile temellenmiş, ihtiyaçlarının karşılanabildiği ve bu şekilde gelişen ilişkilerin olduğu aileye bağlıdır (Şentürk, 2012: 106). Aile tipleri çocukların yaşayacakları toplumsal ilişkiyi de büyük bir oranda belirler. Bu ilişkiler ise; bireyde kişiliğin gelişmesini ve toplumsal olarak davranışları etkiler (Gander ve Gardiner, 2004: 298). Çocuk dünyaya geldiğinde içinde bulunduğu sosyal birim onu bilişsel, sosyal ve ruhsal olarak şekillendirir. Bebekliğinden itibaren ihtiyaçlarının giderilmesi için ilk olarak ailesini gördüğünden, beklentileri, davranışları ve kişiliği bir nevi ailesi tarafından oluşturulur (Seven, 2008: 86).

Doğduklarından itibaren çocuklar ailelerinin davranışlarına, tepkilerine ve hissettiklerine çok fazla duyarlılık gösterirler (Öztürk, 2007: 27). Çocuk yaşamının başlangıcında zaman ve mekânda dağınık deneyimlerle karşılaşır. Karşılaştığı bu deneyimler kendilik çekirdeklerini ortaya çıkarır. Ortaya çıkan bu kendiliğin bütünleşmesi ve gelişmesi annesi ile kurduğu etkileşim ve annenin çocuğu için oluşturduğu çevre ile gerçekleşir. Annenin oluşturduğu bu kucaklayıcı çevre içerisinde çocuk kendini bütünleşmiş bir şekilde algılar ve kendilik duygusu gelişir. Çocuğun dengeli ve tutarlı bir kendilik duygusu geliştirmesi ve içsel bir olgunlaşma gerçekleşmesinde annenin çocuğunun ihtiyaçlarına yönelik eş duyumlu olması önemlidir (Winnicott, 2013: 10).

Çocuk ve annesi arasında kurulan iletişim kadar, babası ile kurulan iletişimde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar çocuğun gelişimi için babası ile ilişkisinin de çok önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Babalık rolünün oluşmasında ise toplumun etkisi oldukça fazladır. Toplumun aile yapısı, kadına ve erkeğe yönelik biçilen rol ve davranışlar, anne ve babadan beklenenler babalık rolüne ilişkin toplumun algısını etkileyip şekillendirir (Mercan ve Tezel Şahin, 2017: 3).

Baba yoksunluğu üzerine yapılan çalışmalar, babanın anne gibi çocuk üzerindeki etkililiğinin düşünüldüğünden çok daha fazla olduğunu gösterdi. Babaların çocuğun cinsel kimliğinin oluşmasında, zihinsel ve bireysel gelişiminde çok önemli olduğu belirlenmiştir. Çocuk ve babanın karşılıklı etkileşim içerisinde olmalarının, oyun oynamalarının ve çocukları ile ilgili meselelerde babaların aktif rol almalarının çocuk için direkt olumlu etkilerinin yanında; aile ortamında eş ilişkilerinin olumlu ve sevgi

temelli olması, sağlıklı ilişkilerin olduğu uyumlu bir aile birliğinin sağlanması gibi dolaylı etkileri de bulunmaktadır. Bu sebeple, zihinsel ve bireysel olarak sağlıklı aile ilişkilerinin olduğu ortamda büyüyen çocuğun gelişimi olumsuz yönde olacaktır (Mangır ve Aktaş, 1992: 5).

Ebeveynlerin çocukları ile olumlu ilişki kurabilmeleri ve çocuklarını anlayabilmeleri için, çocuklarının gelişim dönemlerinin özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini, çevresi ile olan bağı iyi analiz etmeleri ve buna uygun davranmaları gerekmektedir. Çocuğun duygu ve düşüncelerini anlamayan ve yeterince tanımayan anne babalar, onları davranışlarının sonucuna göre değerlendirir, sürece odaklanmaz ve telafi etmesi zor olumsuzluklara sebep olurlar (Özel ve Zelyurt, 2016: 16). Çocuklarda ortaya çıkan psikopatolojiler ile olumsuz ebeveyn tutumları arasında ilişki olduğunu gösteren birçok araştırma bulunmaktadır (Öngider, 2013: 420).

Literatürde ebeveynlerin çocuk yetiştirme şekillerinin çocuklarda kişiliğin gelişmesinde çok önemli bir rolü olduğu belirtilmektedir. İnsan sergilediği tutumların çoğunu başka insanlardan öğrenir. Ebeveynler çocuklara model olduğu için çocukların tutumlarının ilk ve birincil kaynağıdır. Örneğin, siyasi fikirleri ve sigara veya alkol gibi maddelere karşı tutumları ebeveynlerinin tutumları ile benzerlik gösterir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014: 145). Çocukların kişiliğinin gelişmesinde ailelerinin tutumları sonucunda çocuğun kendine duyduğu benlik saygısı biçimlerinin temellerinin atıldığı ifade edilmektedir (Yılmaz, 2000; Yücel, 2013'ten akt., Lapsekili Uysal, 2000: 614). Kişinin sosyal çevresi ve özellikle çocuklarda anne baba tutumları kişiliğin oluşmasında büyük rol oynar. Çocuk kendi ile ilgili fikirlerini, düşüncelerini ilk olarak aile ortamında ve iletişimde bulunduğu insanlardan öğrenir (Kaya, 1997: 196). Ebeveynlerin çocuğa yönelttikleri tutumlar, çocuğun benlik kavramının yansımaları olarak görülmektedir. Bu itibarla, çocuğa yönelik olumsuz ve itici tutumlar çocukta kendine karşı değersizlik algısına neden olur (Yavuzer, 2017: 115). Bu tarz ortamlarda yetişen çocuklar, kendilerine yönelik olumlu bir bakış açısı geliştiremezler. Anne babalarının istediği seviyeye ulaşamayan çocuklar zamanla kendi gözlerinde de değersizleşirler (Geçtan, 2019: 48). Bu değersizlik duygusunun yaşanmasına neden olan olumsuz her şey kişinin kendine yönelik saygısını düşürür (Hurley, 2018: 192). Anne babalar çocuklarına karşı sorumluluk verip, onlara rehberlik ettiklerinde çocuklarda sağlıklı bir özerklik duygusu gelişir. Buna karşın anne babalar çocuklarını

utandırıp, kendilerine karşı itaat etmeleri için zorlarsa, çocuklar kendi benliklerine karşı endişe duyarak, karar alma ve davranışlarını yönetme noktasında yetersizlik duyguları hissedeceklerdir (Gander ve Gardiner, 2004: 240).

2.1.3. Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve davranışları ile aralarında oluşan duygusal etkileşimi açıklamak için ebeveynlik stilleri kavramı oluşturulmuştur (Yazıcı ve Söylemez, 2021: 146). Ebeveynlik stil ve becerileri, çocukların duygusal ve davranışsal olarak kendilerini kontrol etme becerilerini etkileyebilmektedir (Johnson, Kent ve Leather, 2004: 25). Ebeveynlik tarzı, çocukların büyütülüp yetiştirilmesinde ve ebeveynlerin çocuklarla iletişim kurma şeklinde en etkili faktörlerden biridir (Zandiyeh ve Hedayati, 2015: 1). Çocukların aile üyelerinden öğrenip gördükleri, kişiliklerinin oluşmasında ve çevresindeki insanlara olan tutumlarında çok etkilidir. Çocukların sosyalleşmelerinde tek etken ebeveynler olmasa da aile sosyalleşmenin ana faktörü olarak görülmektedir (Maccoby, 1992: 1006). Ebeveynlerin davranışları ile çocukların yaşam biçimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu varsayılmaktadır. Ebeveynler çocuklarına karşı tutum ve davranışları ile onları sorumlu, mutlu, duyarlı veya sorumsuz, duyarsız ve mutsuz bireyler haline getirebilirler (Yaprak, 2007: 1). Çocuk ebeveynlerinin davranış ve tutumları ile özdeşim kurar ve ileriki yaşantısında ebeveynlerinin tutumlarıyla benzeşen davranışlar sergilemeye başlar. Anne ve baba birer rol model olarak çocuğun yaşantısında yer alır. Bu durum çocuğun kişilik ve karakterinin temellerini oluşturur. Anne babaların çocukları ile ilişkilerinde gösterdikleri sağlıklı tutumlar, çocukların kendileri ile barışık bir kişi olmasında en önemli faktör olarak görülebilir (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012: 209). Çocukların kendilerini ne şekilde algıladıkları ileriki yaşamları için çok önemlidir (Kohn, 2018: 142). Anne babanın tutumları ve çocuğu ile kurduğu doğru iletişim topluma ruh sağlığı düzgün bireyler kazandırma açısından da önemlidir. Ebeveynleri ile sağlıklı ilişki kuran çocukların görece büyük bir kısmının özgüveni yüksek, sosyal çevresi ile uyum içinde, kendilerinden emin ve kendi kararlarını verebilen bireyler oldukları gözlemlenmektedir (Okumuş, 2018: 25).

Her aile kendi değer ve inanç sistemlerine göre çocuk yetiştirme tutumu benimsemektedir. Şirin'e (2019: 54) göre çocuk yetiştirme tutumu anne ve babanın kültürel bağlamına, kendi çocukluk yaşantısına, yetiştiği koşullara, sosyoekonomik

durumuna, dini inançlarına ve ahlaki değerlerine göre değişkenlik gösterir. İlişkiyi etkileyen ebeveyn tutum ve davranışlarının nasıl özelliklere sahip olduğunun biliniyor olması, hangi ebeveyn tutumunun çocuklara sergileneceğini ve çocukların gelişimine olumlu anlamda katkı sağlayacağını belirlemek açısından yardımcı olacaktır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016: 570).

Araştırmacılar en genel anlamda 3 çeşit ebeveyn tutumundan bahsetmektedirler: otoriter, demokratik ve izin verici. Bu tutumların her biri farklı değer, uygulama ve davranış biçimlerini içermektedir (Akın, 2006:14). Otoriter ebeveyn tutumu; itaati ve zorlu disiplini vurgularken, demokratik ebeveyn tutumu; bireyselliğe, izin verici ebeveyn tutumu ise; özgürlüğe büyük ölçüde olanak tanır (Gander ve Gardiner, 2004: 299). Otoriter ebeveynlikte disiplin ve kural ön plandadır. Çocuk üzerinde hakimiyet kurulan, yüksek beklenti ve kontrol içeren bu ebeveynlik tarzı çocukların beklenti ve ihtiyaçlarını görmezden gelmektedir. Otoriter ebeveynlik tarzının sergilendiği aile ortamında yetişen çocukların büyüdükları süreç içerisinde özgüvenlerinin düşük, karamsar, içe kapanık ve yeni deneyimler yaşamaktan kaçınan özellikler gösterdikleri gözlemlenmektedir. Demokratik ebeveyn tutumunda çocuk koşulsuz kabul görür ve bu tutum rehberlik edicidir. Sınırlar birlikte belirlenir ve belirlenen sınırlar içinde özgür bırakılır (Şahin ve Aral, 2012: 62). Demokratik ebeveynlik daha esnek tutumlar içermektedir. Bu tutumda çocukların ihtiyaç ve beklentileri ön plandadır. Tartışmaya elverişli, çocukların karşılanabilir fikirlerine göre kararların tekrar değerlendirildiği ebeveynlik türüdür. Bu tutumu sergileyen ailelerde yetişen çocuklar daha özgüven sahibi ve olumlu duygular içeren bireyler olurlar (Şirin, 2019: 56-57). İzin verici ebeveynlik tarzında ise diğer ebeveynlik tarzlarına göre daha yumuşak, kabul edici ve disiplinden uzak bir tutum vardır. Çocukları davranışları hususunda serbest bırakma ve beklentiye girmeme tutumunun hâkim olduğu bir ebeveynlik türüdür (Steinberg, 2007: 158). Sürekli olarak bu ebeveynlik tarzını sürdüren ailelerin çocuklarında ileriye dönük madde bağımlılığı ve özgüven eksikliği olduğu gözlemlenmektedir (Şirin, 2019: 59).

2.1.4. Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Ergen çocuğu olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunu konu alan bir araştırmaya göre, ebeveynin çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarının gençlerin kendileri ile ilgili olan konularda kararlara katılması arasındaki ilişki anlamlı ve güçlü bulunmuştur

(Ulusoy, Özcan ve Görgün Baran, 2005: 372). Ebeveynle ilişkilerin sonucu ileriki zamanlarda okul başarısında da ortaya çıkmaktadır (Cüceloğlu, 2018: 355). Yapılan bir araştırmada, ebeveyn çocuk ilişkisinin çocuğun okul yaşamındaki katılımını desteklediği sonucuna varılmıştır (Aslan ve Arslan Cansever, 2007: 126).

Çocuk kendisine öğretilenleri anlamak, karşı karşıya kaldığı güçlükleri çözebilmek için bir yol göstericiye ihtiyaç duymaktadır. Ebeveynler bu hususta çocuğa yardımcı olacak kişilerdir. Bu durum çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişimi için önem arz etmektedir. Ebeveynlerin çocukla kurduğu sağlıklı iletişim, çocuğun ileriye yönelik istek ve hedeflerini belirlemesine ve gerçekleştirmesine katkı sağlar ve akademik başarısı için çocuğa yardımcı olur. Bunun aksi durumunda ise, ailede yaşanan parçalanma veya ölüm gibi durumlar çocuğun akademik durumunu olumsuz anlamda etkiler. Bu konuda yapılan bir araştırmanın bulguları bu düşünceleri doğrulamaktadır. Araştırmada, akademik başarısı düşük olan çocukların çoğunlukla boşanma ve ölüm sonucunda parçalanmış aile çocukları olduğu görülmüştür (Şentürk, 2012: 111-112). Bir diğer araştırma ise, ebeveyn çocuk ilişkilerinde olumlu ilişkilerin ve çatışmaların çocuğun psiko-sosyal gelişiminde önemli bir etken olduğu sonucuna varmıştır (Dereli ve Dereli, 2016: 252). Çocukları ile olumlu bir ilişki geliştiren, onları seven ve saygı duyan ebeveynler çocukların kendilerini değerli hissetmesini ve kendilerine güven duymasını sağlayabilmektedirler. Bu noktada yapılan bir diğer araştırmaya göre aileleri tarafından onaylanmış ve sevilmiş hisseden bireylerin kendilik değerinin yüksek çıktığı sonucuna varmıştır (Şentürk, 2012: 119).

Ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerini araştıran ve değerlendiren çalışmalar incelendiği zaman, çocuklar üzerindeki beklentilerin fazla olmasının çocuklarda kaygı ve uyum gibi sorunları artırdığı çıkarımı yapılabilir (Güngör ve Buluş, 2016: 150). Ebeveyn çocuk ilişkisi ile okul öncesi dönem çocuklarının kaygı düzeylerini inceleyen bir araştırma, ebeveynler arasında özellikle annenin bağlanma şeklinin, çocuğa yönelttiği kaygılarının ve çocuğun yaşadığı olumsuz duygularına ne şekilde yaklaştığının çocuğun duygu durumu üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yeşildaş, 2018: 80). Kaygı öğrenilen bir duygudur ve annelerin kaygı düzeylerinin çocuklar üzerinde etkisi olabileceği söylenebilir. Bu konuda yapılan bir araştırma çocukların ve annelerin kaygı

düzeylerinin istatistiksel olarak önemli oranda ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003: 65-66).

Ebeveyn çocuk ilişkisine yönelik araştırmalar incelendiğinde bireyin kendine yönelik güveninin ve benlik saygısının sağlıklı gelişimi için ebeveyn tutumlarının önemli olduğu söylenebilir. Yurt dışında yapılan bir çalışmaya göre; ebeveynin çocukla kurduğu ilişkide tutum ve davranışlarının çocuğun benlik saygısının oluşumuna olan etkisinde, demokratik ebeveynlik tarzının, bir diğer ifade ile yetkili ebeveynlik tarzının, çocukların benlik gelişiminde ve benlik saygılarında önemli bir yordayıcı olduğu sonucuna varılmıştır (Monghaddam, vd., 2017: 41). Bu konuda yapılan benzer bir araştırmada ise demokratik ebeveynler tarafından büyütülen ergenlerin benlik saygılarında artış olduğu ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2018: 108).

2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu

Araştırmanın değişkenlerinden biri olan toplumsal cinsiyet rollerini tutumu kavramına bu başlık altında yer verilecektir. Bu bölümde; cinsiyet ve toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyetin tarihsel gelişimi, toplumsallaşma ve toplumsal cinsiyet rollerini, toplumsal cinsiyet rollerini tutumunun gelişimi ve toplumsal cinsiyet rollerini ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilecektir.

2.2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Batı literatüründe cinsiyet kelimesi İngilizce karşılığı olarak “sex”, toplumsal cinsiyet kelimesi ise “gender” olarak kullanılmaktadır (Yaşın Dökmen, 2010: 17). Cinsiyet, kişilerin doğumla beliren fiziksel yapılarını ve farklılıklarını ifade eden bir kavramdır (Uluocak, vd., 2014: 48). Cinsiyet kelimesi genel olarak fiziksel anlamda erkek veya kadın olarak tanımlanmaya sebep olan fizyolojik ve anatomik farklılıklar için kullanılır. Toplumsal cinsiyet ise, bunun tersine kadın ve erkek arasındaki hem kültürel hem toplumsal farklılıkları ifade etmek için kullanılır. Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından oluşturulmuş olan dişillik ve erilik tanımlarıyla bağlantı içindedir (Giddens, 2008: 505). Kadın ve erkek arasındaki farklılığın toplum tarafından ne şekilde algılandığı ile bağlantılı şekilde ortaya çıkar. Bu açıdan bakıldığında toplumsal cinsiyet, cinsiyete atfedilen anlamlar ve anlamlara bağlı olarak sosyokültürel performans ve temsil biçiminin tümüne karşılık gelmektedir (Uluocak, vd., 2014: 48). Toplumsal cinsiyet kültüre, zamana, döneme ve aileye göre değişebilir. Cinsiyet

doğaldır fakat toplumsal cinsiyet insan icadı bir olgudur (Saraç, 2013: 27). Cinsiyeti belirleyen şey doğa iken, toplumsal cinsiyeti toplum ve kültür belirler. Toplumsal cinsiyet biyolojik cinsiyetten farklı olarak, sosyal bir yapılanmadan doğar ve bu yapılanma değiştirilebilir (Öngen ve Aytacı, 2013: 2). Toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyetler arasındaki cinsiyete bağlı olarak gerçekleşen iş bölümünü ve cinsiyete dayalı toplumsal ilişkiyi ifade etmektedir. Bu kavram kadının ve erkeğin toplumdaki konumunu belirler (Savcı, 1999: 130). Erkek ve kadınların ne şekilde giyindikleri, davranışları, düşünceleri ve duygularını nasıl ifade ettikleri ile cinsiyet rollerini fark etmemiz mümkündür (Plotnik, 2007: 418).

Sosyal bilimciler cinsiyet rollerinin tarihsel anlamda kökenine baktığında, kadına ve erkeğe yönelik tutumların ve ayrımın başlangıç noktasının, iş bölümünün başlaması ile ilgili olduğuna ulaşmışlardır. Bu ayrım ise, rolleri birbirinden ayırtmıştır (Vatandaş, 2007: 35). Anaerkil yapı içerisinde kadın kutsallaşmış ve hayatın her yerinde bereket olarak görülmüştür. Zaman içerisinde üretim sisteminin gelişmesi ile üretimin dışında bırakılmış ve ev içinde çocuk ile ilgilenmesinin daha uygun olduğu düşüncesi benimsenmiştir. Ataerkil yapı ise kadını ikinci plana ve mülkiyetten uzak bir şekilde bırakarak erkeğin egemenliğini, üstün konumunu ön plana çıkarmıştır. Sanayi devrimi ile kadın ikinci plandan çıkmaya çalışmaya başlamıştır. İşçi olarak emeği ile ön plana çıkarken, kadın olarak kendi varlığına yönelik sorgulamalara başlamıştır (Çelik, 2008: 136-137). Toplumsal cinsiyet kavramının tarihsel sürecine baktığımızda, 1970'lerden başlayarak yapılan çalışmalarda üç aşama görülmektedir: Birinci aşama, kadın ve erkeğin cinsiyetlerindeki farklılığın ön planda olduğu aşamadır. Bu farklılıkların kişilerin biyolojik gelişim özelliklerinden ileri geldiği noktasında araştırmacılar görüş birliği sağlamışlardır. İkinci aşamada, öğrenilmiş olan rollere ve toplumsallaşma kavramına dikkat çekilmiştir. Üçüncü aşamada ise, toplumsal cinsiyet ile diğer sosyal sistemlerin ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla, aile, hukuk, eğitim, iş yaşamı, gündelik yaşam, siyaset, ekonomi gibi birçok alanla toplumsal cinsiyet analiz edilmiştir (Ecevit, 2011: 4).

2.2.2. Toplumsallaşma ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Kişi bireyselliğini ve kişilik özelliklerini toplumsallaşma süreci içerisinde edinir. Bu süreç içerisinde kendi konumunu bulmak için çaba göstermesi ve yaşadığı süreç kişiliğini inşa eder. Yaşamının ilk yıllarında başlayan bu gelişim, çocukluk

zamanlarında ana hatlarıyla belirginleşir. Gençlik yıllarında ise neredeyse son halini alır. İnsanın kişiliğini oluşturma süreci böylelikle yaşamının ilk dönemlerinde gerçekleşir. Bu süreç içerisinde birçok rolü prova eder ve çevresindeki insanlardan etkilenecek dünya görüşü ve değer yargıları benimser. Böylelikle kişiliğini cinsiyetine uygun şekilde oluşturur (Vatandaş, 2007: 46). Kadın ve erkeğe içinde yaşadığı toplum belli başlı davranışlar ve roller belirlemektedir. Toplumsallaşma süreci içerisinde kişiler bu belirlenen davranış ve rolleri içselleştirmektedirler. Rol terimi, kişinin belli kalıplara göre davranmasını ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle rol, kişilerden statüsüne göre beklenen davranışlar olarak adlandırılabilir. Toplum ve kültür, kişilerin rollerini belirler ve bu rollere uygun şekilde davranmasını bekler. Kişi bu rollerle ilk olarak aile içerisinde karşılaşır ve toplumsallaşma sürecinde bu rolleri öğrenip, uygulamaya başlar (Akgül Gök, 2013: 6-7). Cinsiyet rolleri, toplumun, ebeveynlerin, akranların maskülen veya feminen şekilde davranmamızı beklediği kişilik özellikleri olarak tanımlanabilir. Bu roller kimliği oluşturur ve ne şekilde davranıp düşünüleceği noktasında kişiyi oldukça etkiler (Plotnik, 2007: 395). Küçük yaşta bu toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilmeye ve kalıplaşmış yargılarla davranışlar geliştirilmeye başlanır. Kişinin biyolojik cinsiyeti kimliği haline gelirken benliği de bu şekilde gelişmektedir. Zamanla öğrenilenler pekiştirilerek seçimler de öğrenilen cinsiyet rolleri üzerinden belirlenir. Kişi kendi cinsiyeti ile diğer cinsiyet arasındaki davranış ve tutum farklılıklarını öğrenerek, tabulaştırır. Toplum bu cinsiyet rollerinin pekiştirilmesi noktasında önemli bir faktördür (Çelik, 2008: 44-45).

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili kalıplaşmış yargılar eşitlikçi cinsiyet rolleri, geleneksel cinsiyet rolleri, evlilikte cinsiyet rolleri, kadın cinsiyet rolleri ve erkek cinsiyet rolleri olarak kategorize edilebilir. Eşitlikçi cinsiyet rollerinde; kadın ve erkek için eğitim, meslek, sosyal ve siyasal yaşam, aile gibi tüm sorumlulukların eşit bir şekilde paylaşıldığı kastedilir. Geleneksel cinsiyet rollerinde; kadın ve erkeğe biçilen roller birbirinden oldukça farklıdır. Kadından beklenti çocuk doğurup büyütme, ev işleri ile ilgilenme, eşinin ihtiyaçlarını karşılama ve iş yaşamında pasif konumda olmak iken, erkekten beklenen evin reisi konumunda olması ve ev dışında çalışarak maddi ihtiyaçlardan sorumlu olmaktır (Budak ve Küçükşen, 2018: 563). Erkek dışarı işlerinden sorumlu iken, kadın ailenin ve hanenin duygusal yükünden sorumludur (Fine, 2010; 97). Erkeklerin geleneksel rollerinin toplum içinde kadınları olumsuz anlamda etkilediği söylenebilir (Yılmaz, 2009: 779). Bu rollere evlilik içinde

baktığımız zaman; toplumun en küçük ve temel birimi olan ailenin oluşması için ilk aşama olan evlilik, bütün toplumlarda farklı şekillerde var olmuştur. Evlilik ile bir araya gelen kişilerin bu yapı içerisinde sorumlulukları ve kendilerine ait rolleri vardır. Bu bireye biçilen roller tarih, coğrafya, sosyal ve siyasal olmak üzere birçok bileşen tarafından oluşmaktadır. Bu durum evlilikte cinsiyet rollerinin farklı zaman ve koşullara göre değişkenlik gösterebileceğini göstermektedir (Kıran, 2017: 1). Toplumsal bir varlık olan kadın ve erkeğe toplum belirli roller, davranışlar atfeder. Bu cinsiyet rolleri toplum tarafından kabul görmüştür. Bu sebeple, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tüm düzenlemelerin kadın ve erkeğin olduğu her yerde olacağı söylenebilir (Sankır, 2010: 1). Toplumsal cinsiyet rolleri, biyolojik olarak kadın olduğu için kişiye ev içinde ve anne olarak roller belirlemektedir. Toplum tarafından oturmuş bir düşünceye göre kadının fiziksel anlamda zayıf olması ve annelik durumu hiyerarşik anlamda kadını ikinci sınıf konumuna sokmuştur. Bu durum ise kadının kendi hayatında arzuları ve etkinlikleri ile şekil alan bir özne olmasının yerine, toplum tarafından anne olarak varlığını kabullendiren biri olmasına neden olmaktadır (Yeter, 2015: 197). Bunun yanı sıra yapılan çalışmalar erkeğin daha avantajlı olduğunu belirtse de hem kadınlar hem de erkekler bu toplumsal normlardan ve kurulan baskılardan olumsuz anlamda etkilenmektedir. Kadına yüklenen toplumsal rollerin tersi erkeğe de yüklenmektedir (Demirel, 2016: 254).

2.2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimi

Bireyin cinsel kimliği biyolojik anlamda bir cinse ait olduğu bilgisini verir. Bu durum kendi cinsinin dışında diğer insanların cinsiyetlerini tanımaya işaret etmektedir. Cinsel kimlik yaşamın erken dönemlerinde ortaya çıkar. İki yaş civarında kendi cinslerini, kendinden başka bir cins olduğunu, babası ve annesinin farklı cinslerden olduğunu idrak edebilirler. Fakat bu yaşlarda cinsel kimliklerine ilişkin tam olarak anlayışları gelişmemiştir. Biyolojik cinsiyetten ziyade giysiler, tutumlar gibi daha yüzeyde olan etmenlerle cinsiyeti belirlerler. Biyolojik cinsiyetin değişmediğini zamanla kavrarlar ve beş yaş civarında bu kavramlar çocukta kesinleşmeye başlar. Cinsel kimliği idrak ettikten sonra cins ile ilgili tutumları ve davranışları idrak etmeye başlarlar. Cinsiyetten ziyade artık cinslerin birbirinden ayrıştıkları noktalar hakkında düşünceler geliştirirler (Vatandaş, 2007: 32).

Türk Dil Kurumu (2022f) tutum kavramını “tutulan yol, tavır” olarak tanımlamıştır. Kağıtçıbaşı ise (2010: 110) tutumun kendisinin gözle görülemeyen fakat gözle görülebilen davranışlara yol açan bir eğilim olarak ifade etmektedir. Bir başka kaynakta tutum kavramı bir nesne, olay veya kişi ile ilgili değerlendirme içerir ve kişiyi belli şekilde davranmaya iter (Plotnik, 2009: 588). Bireyler cinsiyet ve bu cinsiyet rol ve tutumlarını aile, çevre, televizyon, kitap, şarkı sözleri ve masallar gibi birçok etkenden öğrenebilmektedir (Alpan Özdemir, 2018: 81).

Kişilerin toplumsallaşmasındaki en önemli etken ise ailedir (Tosun ve Doğan, 2021: 82). Modern toplumlarda ilk olarak toplumsallaşma aile bağlamında gerçekleşir. Kişilerin içinde buldukları ailenin yaşadığı bölge ve toplumsal sınıfı, toplumsallaşmasına yönelik kalıpları ve yargıları etkiler (Giddens, 2008: 205). Birey büyürken cinsiyet rollerine ilişkin olarak davranışsal ve bilişsel olarak birçok kural öğrenir (Plotnik, 2007: 418). İnsan dünyaya geldiğinde cinsiyetini fark edip öğrenmesi hemen hemen bilinçsiz şekilde gerçekleşir. Kendisini erkek veya kız olarak ifade etmeden evvel birçok sözel olmayan giyiniş veya saç şekilleri gibi işaretlerle karşı karşıya kalır. Oyuncaklar, televizyon veya resimli kitaplar devamlı olarak erkek ve kadın arasındaki farklılıkları vurgulamaktadır (Giddens, 2008: 209).

Ebeveynlerin ve aile üyelerinin çocukla kurduğu etkileşim çocuğun ailedeki konumunu belirlemektedir. Çocuğa karşı olan davranış ve tavırlar ilk yaşantılar açısından önemli olmaktadır. Çocuk bu dönemlerde sosyal bir kişi olmayı öğrenirken kendine model alacağı ve özdeşim kuracağı kişilere ihtiyaç duymaktadır. Bu özdeşim kuracağı kişinin aile üyelerinden biri, genellikle de anne veya baba olması muhtemeldir. Bu şekilde özdeşim kurduğu kişinin davranışları bireyin gelişiminde olumlu veya olumsuz birden fazla hususta etkili olacaktır (Aydın, 2007: 2).

Cinsiyete ilişkin rollerimiz ve ayrımcılık aile içinde ortaya çıkmaktadır ama bununla birlikte toplumun kültürel değerleri de çocukları cinsiyetlerine göre yönlendirmektedir (Karasu, vd., 2017: 26). Kültür kişiye hayata dair olumlu olumsuz yaşanabilecek her şeyin kalıplarını gösterir. Kadın, erkek, anne, baba, kız çocuk, erkek çocuk gibi rollerin ne şekilde olması ve neye benzemesi gerektiği hususunda fikirler sunar (Alpan Özdemir, 2018: 82). Toplumun normları, değerleri ve koşulları aile yapısını ve aile içinde ebeveynlerin rollerini etkilemektedir. Örneğin; babalık rolü toplumun normlarına göre şekil almıştır. İlk zamanlarda ahlak öğreticisi rolü olan babaların daha

sonra maddi gelir elde eden, otorite figürü olan, disiplini sağlayan roller üstlendiği görülmüştür (Mercan ve Tezel Şahin, 2017: 4). Cinsiyetin kültürel anlamı, toplumsal cinsiyet rolleri olarak ifade edilebilir. Toplum tarafından kadın ve erkek için belirlenen roller ve kalıplaşmış yargılar vardır. Kız veya erkek olarak etiketlenen çocuklar sonrasında cinsiyetlerinin kültürel anlamını ve cinsiyetlerine uygun rolleri öğrenirler (Yaşın Dökmen, 2010: 29).

Gerçekle ilişkili olsun veya olmasın tüm insanların cinsiyet davranış ve özellikleri noktasında kalıplaşmış bir algı biçimleri vardır (Cüceloğlu, 2006: 391). Tüm toplumlarda kadın ve erkeğe dair kişileri şekillendiren ve denetleyen kültürel değerler vardır. Var olan bu değerler nasıl davranılması ve ne gibi sorumluluklar üstlenilmesi gerektiğine dair kadın ve erkeğe roller biçer. Bu belirlenmiş toplumsal cinsiyet rolleri, kişilerden uygulamaları beklenen bazı davranışlar olarak tanımlanabilir. Bu roller birey daha doğmadan anne karnında oluşmaya başlar ve çocukluk döneminde aile yaşantısı içerisinde şekillenerek devam eder. İlerleyen yıllarda okul, iş hayatı ve kanunlarla bu roller pekişir. Böylelikle kalıplar kişinin yaşantısında iyice yer edinir ve bu kalıp yargılar değişmez hale gelir (Saraç, 2013: 27).

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarımıza ilişkin algılarımız toplum, aile, eğitim sistemi ve din gibi birçok faktörden etkilenebilir. Fakat her ne kadar aile dışında farklı etkenler çocuğun toplumsal cinsiyet algısını etkilese de aile içerisindeki ilk yerleşen algılar sonrasında etkisini sürdürebilmektedir. Bununla birlikte, insan büyüme sürecinde zamanla ailesi dışında başka insanlarla da tanışır ve aile içerisinde bulunan toplumsal cinsiyet modelinin dış dünyada da varlığının farkına varır (Yogev, 2006: 17).

Aslan (2015: 364) aile, toplum ve eğitim sistemini bir sehpanın ayakları olarak tanımlar ve bireye toplumun istediği kadın ve erkek olmaya yönelik beklentilerin aile tarafından aktarıldığını, eğitim sistemi ile de bir araya getirilerek öğretildiğini ifade etmiştir. Okul yaşamında öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı ve yaklaşımları öğrenciler üzerinde etkili olmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerine yönelik yaklaşımları, kurdukları iletişim, ders anlatım sırasında takındıkları tavır, sınıf içerisindeki düzenlemeler ile yansıttıkları bilinç öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik bakış açılarını şekillendirebilir (Kafalı, 2020: 74). Böylelikle aile de öğrenilmeye başlayan roller, okul hayatında pekişmektedir. Öğretmenlerin geleneksel tutumlarının yanı sıra ders kitapları ve müfredatta kadın ve erkek rollerinin

benimsenmesinde etkili olmaktadır. Kitapların içeriğinde annelerin temizlik ve yemek yaptığı, çocuk baktığı resmedilirken, bir işte çalışırken dahi ev içindeki aktiflikleri ve esas görevlerine yönelik vurgular yer almaktadır. Erkekler ise otorite figürü olarak, karar verici merci ve maddi ihtiyaçları karşılayıcı kişi olarak ifade edilmektedir (Vatandaş, 2007: 39-40). Böyle bir eğitim sistemi içerisinde kişilerin toplumsal cinsiyet algıları da muhtemel olarak benimsetilen şekilde olacaktır.

Din olgusunun da toplumsal cinsiyete yönelik algılarımızı şekillendirdiği düşünülmektedir. Din, insanların hayatlarının her alanında derin bir şekilde hissedilmektedir. İnsanın tüm eylem ve davranışlarını bir şekilde etkileyen bir sistemdir. İlahi bir din olan İslamiyet, evrensel bir hitapla insanlara indirilmiştir. Birçok din ve medeniyet ile karşılaştırıldığında İslam dininin kadına verdiği değer ve bakış açısında oldukça farklılıklar vardır (Gürhan, 2010: 61-70). Fakat erkeği merkeze alan bazı inanç sistemlerinden dolayı tarih içerisinde genellikle erkeğin egemenliği yaşamda ön plana çıkmıştır. Bu sebeple cinsiyetler arasındaki ayrımcılığın kadın ve erkeğin eşit olması fikrini benimsemeyen bazı dini uygulamalardan beslendiği söylenebilir. Bilhassa erkeğin egemen olduğu medeniyetlerde kadınların arka planda kalmasının, erkeklerin kendi çıkarları doğrultusunda davranarak ve bunu din ile meşru bir hale sokmaya çalışarak yapmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında bir dini öğreti olarak İslam, kadın ve erkek arasında ayrımcılığa müsaade etmese de genellikle Müslüman olan topluluklarda erkeğin egemenliğine dayanan kültürleri tarafından bu husus çarpıtılarak ayrımcılığa yol açmaktadır (Eroğlu ve İrdem, 2016: 16-18).

2.2.4. Ebeveynlikte Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumun kadın ve erkek cinsiyetlerine yönelik beklediği tutum ve davranışlar anlamına gelmektedir. Kadınların çocuklarına, evlerine, ev işlerine, eşlerine karşı daha ilgili ve duygusal olarak sakin, verici, duyarlı davranışlarda bulunması beklenirken, erkeklerin eş ve çocuklarının maddi ihtiyaçlarını karşılaması, onları koruyup kollaması ve güçlü, çalışkan olması beklenir (Çelik, 2008: 20). Bu beklentiler çocukları etkileyebilir. Çocuk ilk olarak anne ve babasından cinsiyet rollerini edinir. Bu rolleri öğrenme süreçlerinde öncelikle anne ile özdeşim kurarlar ve buna göre davranış kalıpları öğrenirler. Sonra ise baba ile özdeşim kurarlar ve erkek çocuklarının daha mantıksal davranışları geliştirmeleri beklenir (Sayın, 2007:

11). Kız çocukları annelerinin davranış, tutum, giyim tarzı vb. özelliklerini model alırken, erkek çocukları babalarının davranış ve giyim tarzı gibi özelliklerini model alarak büyürler (Sabuncuoğlu, 2006: 104). Kız çocukları büyürken erkeklerin yaptığı işlere göre daha önemsiz ve hafif olarak adlandırılan işlere yönlendirilir. Böyle bir kalıp yargı ile büyüyen kadınların kendilerine yönelik geliştirdikleri algı ve yeterlilik duyguları büyütülme şekli ile bağlantılı olarak gelişecektir. Yetersizlik duygusu yaşadıkları için daha kaçınan tavır sergilemeleri olasıdır. Bu durum ise kendi yetersizlik ve değersizlik duygularını kanıtlayacak sonuçlar doğuracaktır (Adler, 2009: 157-161). Kadın olmanın değersizliği inancı ve duygusu ile yetişen birinin, kadın olmakla gurur duyan ve bunu seven birinden çok daha fazla yaşamında zorlanacağı söylenebilir (Adler, 2015: 198).

Toplumsal cinsiyet kavramını aile bağlamında inceleyen bir araştırmaya göre, çocukların diğer kişilere karşı toplumsal cinsiyetle ilgili tutumları, ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet inançları ve annelerinin ev içerisindeki sorumlulukları ile çocukların kendilerine karşı toplumsal cinsiyet tutum ve davranışları babalarının ev içerisindeki sorumlulukları ile bağlantılı bulunmuştur (Işık, 2020: 177). Toplumsal cinsiyet rolleri insanların günlük yaşantılarının hemen hemen her yönünü etkilemektedir (Bussey ve Bandura, 1999: 676). Bu cinsiyete dayalı roller aile içerisinde başlamaktadır. Kültürel değerlerle birlikte kız ve erkek çocuklar farklı yönlendirmelerle karşılaşır (Karasu, vd., 2017: 26). Örneğin; erkek çocuğunun spor alanında edindiği bir başarı sonucunda ailesi tarafından güçlü olduğuna yönelik takdir ifadeleri kullanılırken, aynı erkek çocuk üzüldüğü ve annesine sığındığında erkeklerin kızlar gibi her şeye ağlamamaları gerektiği ifade edilir. Kız çocuğu ise; kibar davranıp güzel elbiseler giydiğinde güzel olduğu takdir edilerek ifade edilirken, aynı kız çocuğu kızgın davranışlar sergilediğinde ve üstü çamur olduğunda; erkek gibi olduğu ve sakin olması gerektiği ifade edilerek bu durumun ona yakışmadığı belli edilir (Sabuncuoğlu, 2006: 104).

2.2.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Toplumsal cinsiyet rollerini tutumuna ilişkin gençlere yönelik yapılan bir araştırmada; erkek ve kız öğrencilerin cinsiyet rollerine ilişkin farklı tutumları olduğu ve kız öğrencilerin erkeklere oranla daha eşitlikçi olduğu, erkeklerin ise daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduğu belirtilmiştir (Öngen ve Aytaç, 2013: 14). Üniversite

öğrencilerine yönelik yapılan bir diğer araştırmada ise genel anlamda öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumlarına sahip olduğu anlaşılmıştır (Karasu, vd., 2017: 26). Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarına yönelik yapılan bir araştırmada; kadınların toplumsal cinsiyet algıları açısından kalıp yargılarının erkeklere oranla daha az olduğu görülmüştür (Kaçar, 2019: 53). Erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını ölçen başka bir araştırmada, eğitim düzeylerine göre yüksek eğitim alan kişilerin daha eşitlikçi bir tutum, okuryazar olmayan kişilerin ise daha geleneksel bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Can ve Girgin Büyükbayraktar, 2018: 368).

Ebeveynlerin cinsiyet rolleri algıları ile 3 ile 6 yaş arasındaki çocukların cinsiyete ilişkin yargılarının ve oyuncak seçimlerinin ilişkisini inceleyen bir araştırmada, anne ve babaların toplumsal cinsiyete ilişkin algı ve tutumlarının çocukların cinsiyet yargılarında etkili olduğu, oyuncak seçimlerinde ise etkilerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Menekşe, 2019: 92). 48-72 ay arasındaki okul öncesi çocukların cinsiyet kalıp yargılarını farklı değişkenlerle ele alan bir araştırmada, okulda kız çocuklarının evcilik, müzik aletleri ile oyun, koşma-yakalamaca, ip atlama, meslek oyunu ve eğitsel oyunlar gibi oyunları tercih ettikleri, erkek çocukların ise arabalar, eğitsel materyallerle oyunlar ve koşma-yakalamaca oyunlarını daha çok, ip atlama ve meslek oyunlarını ise daha az oynadıkları anlaşılmıştır (Ekşi, 2017: 77).

Anaokuluna giden 60 ile 72 ay arasında olan çocukların cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ne şekilde etkilediğini inceleyen bir araştırmada, eğitim yaşamından önce çocukların toplumsal cinsiyete yönelik belli bir kalıp yargısının olduğu anlaşılmıştır. Bu kalıp yargıların yoğunluğunun kadın ve erkeğin görevleri, oyuncak seçimleri ve meslekler boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun aile içerisinde bulunan bireylerin tutum ve davranışları ile çevrenin bu kalıp yargıların oluşmasında en etkili faktörler olduğu düşünülmektedir (Şıvgın, 2015: 116).

Okulöncesinde çocukların toplumsal cinsiyete yönelik algılarını incelemek için yapılan bir araştırmada, çocukların oynadıkları oyuncakların, tercih ettikleri kıyafetlerin ve renk seçimlerinin toplumsal cinsiyetleri ile uygun olduğu anlaşılmıştır. Çocukların karşı cinsten kardeş varlığının, akranlarının yaklaşımlarının, ebeveynlerinin görüşlerinin önemli ve etkili olduğu belirlenmiştir. Çocukların oyun ve oyuncak seçimlerinde özellikle babanın etkisi olduğu, anneleriyle ise oyun, oyuncak ve arkadaş seçimlerinde paralel düşüncede oldukları görülmüştür. Araştırmada sonuç

olarak, çocukların cinsiyete yönelik düşünce ve algılarının ailenin yapısı ile ilişkili olduğu ve ev içerisindeki sorumlulukları kadın ve erkek için daha geleneksel anlamda algıladıkları tespit edilmiştir (Yağan Güder, 2014: 201-202).

Ayçiçek (2020: 65) tarafından kadınların toplumsal cinsiyete yönelik algıları ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemek için 324 kadın ile yapılan bir araştırmada, kadınların toplumsal cinsiyete yönelik olumlu algıları olduğu anlaşılmıştır. Ev işleri dışında dışarıda çalışan kadınların toplumsal cinsiyete yönelik algılarının çalışmayanlara göre daha pozitif, benlik saygıları ile iyi oluşlarının ise daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Fakat kadınların çalışma yaşamını toplumsal cinsiyet ve ataerkillik değişkenleri ile inceleyen bir başka araştırmada ise, kadınların çoğunluğunun hayata karşı önemli bulduklarının başında iyi bir anne ve eş olma durumu olduğu ve yine çoğunluğunun ekonomik anlamda yetersiz kaldıklarında çalışmayı düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular kadınların kendilerine benimsetilen eş ve anne olma rollerini içselleştirdiklerini ortaya koymaktadır (Özçatal, 2011: 36).

İş yaşamı içerisinde kadınların varlığı engellenmeye çalışılmaktadır. Kadın kendisine yüklenen eş ve anne olma rollerinden dolayı çalışma yaşamında güçlüklerle karşılaşmaktadır (Kara ve Gürhan, 2013: 81-82). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarını cinsiyet değişkenleri ile inceleyen bir araştırmada, kadın öğrencilerin dışarıda çalışsalar dahi ev içerisinde işlerin kendi sorumluluklarında olduğuna dair geleneksel bir düşünceyi benimsedikleri görülmüştür (Esen, vd., 2017: 54). Toplum tarafından kadına atfedilmiş ve kadın tarafından içselleştirilmiş tüm bu ev içi sorumlulukların, kadının çalışma hayatında erkeklere göre aynı eşitlikte olmadığını göstermektedir.

2.3. Yetersizlik Duygusu

Araştırmanın kavramlarından biri olan ebeveynlikte yetersizlik duygusu ile ilgili kuramsal çerçeveye ve açıklamalara bu başlık altında yer verilecektir. Adler'in ele aldığı ve anahtar kavramlarından olan yetersizlik duygusu; “yetersizlik duygusu kavramı”, “ebeveynlikte yetersizlik duygusu ve yeterince iyi ebeveynlik” ve “yetersizlik duygusu ile ilgili yapılan çalışmalar” başlıkları altında irdelenecektir.

2.3.1. Yetersizlik Duygusu Kavramı

Türk Dil Kurumu (2022e) yetersiz kelimesini “gerekli bilgi ve yeteneği olmayan, yeterliği olmayan, kifayetsiz, ehliyetsiz” anlamında, yetersizlik kelimesini ise “yetersiz olma durumu, kifayetsizlik” anlamında tanımlamıştır. Farklı kaynaklarda yetersizlik duygusunun, aşağılık kompleksi veya aşağılık duygusu olarak da ele alındığı görülmektedir. Adler’e (1984: 24) göre her insan dünyaya yetersizlik (aşağılık) duygusu ile gelir ve bu duygusu ile baş etmeye çalışarak, kendisini güçlükleri yenebilecek düzeyde hissedebilmesi için tüm gücüyle çabalar. Burada bahsedilen yaşam güçlükleri özellikle bireylerin ailesi, eğitimi, arkadaş ortamı ve yakın ilişkiler kurması gibi yaşama karşı sorumlulukları ile ilgilidir (Adler, 2018’den akt., Demir, 2017: 29). Bu duygu oldukça insanidir ve teşvik eden bir güç olarak kullanıldığında çok önemlidir (Adler, 2015: 140). Bu kavram, bireyin yaşadığı güçlükler karşısında ortaya çıkar ve bu güçlüklerle baş edemeyeceği inancı ile kendini açığa vurur. Her insanda bu duygular vardır. Fakat bu duygu kişilerin sağlıklı gelişimi için uyarıcı bir faktördür. Dolayısıyla tek başına hastalık olarak düşünülemez (Adler, 2000b: 48). Bu duygu çocukluk yaşantılarımızdaki çaresizliklerden ve kusurlarımızdan kaynaklanmaktadır. Böylelikle güven veren bir kültür içinde olmaya ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (Adler, 1983: 75).

Adler, insan olmanın yetersizlik duygularını taşımak demek olduğunu belirtir. İnsanın doğa karşısında da yetersizliğini anladığını belirtir. Fakat ruhsal olarak sağlıklı bir insanın bu yaşadığı eksiklikler içeren duygu yerini yaratıcılığa bırakır. Bu duyguyu zorlukları yenmek ve verim alacağı şekilde yaşam içinde bulunmak için kullanır. Aksi takdirde yoğun bir yetersizlik duygusu yaşayan kişilerde fazla duyarlılık oluşur ve daha bencil bir şekilde kendini düşünerek hareket eder (Adler, 1983: 76).

Bir davranış gerçekleşmeden önce düşüncede şekillenir. Yeterlilik inancına sahip olanlar başarılı olduklarını hayal eder ve o şekilde performans sergilerler. Yetersizlik içinde hissedenler ise tam tersi şekilde başarısızlıklarını düşünür ve başarı ile sonuçlanmayacak şeylere yoğunlaşırlar. Kişilerin yeterlilik duygusuna sahip olmaları olumsuzluklar karşısında görevleri ile bağlılık içerisinde kalmalarına yol açar (Eminoğlu Küçüktepe, 2007: 8). Bireyler yaşamları boyunca karşı karşıya kaldıkları güçlüklerle baş etmek zorundadırlar. Her karşılaştıkları zorlukta bir nevi yeterlilikleri sınanmaktadır. Güçlükleri aşabilmeleri için bilgi ve beceri açısından donanımlı

olmaları gerekmekte aynı zamanda bu becerileri sergileyebileceklerine dair yeterliliklerine yönelik inanç içinde olmaları ve bunu hissetmeleri gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında yetersizlik duygusu kişinin karşılaştığı güçlüklerle karşı duruşunun belirleyicisi olarak düşünülebilir (Akdoğan, 2012: 1).

Yetersizlik duygusu yaşayan kişiler kendilerindeki eksiklikleri tamamlamaya çalışırlar. Bu yetersizlik duygusu çok yoğun yaşıyorsa kişi hayatının kontrolünü kaybedeceği ve yaşamını arzu ettiği şekilde yönetemeyeceği kaygısı yaşar. Bununla birlikte bireylerde fazlasıyla üstünlük kompleksi ve güçlü olma isteği kendini gösterir. Bu yetersizlik duygusu karşısında ortaya çıkan davranış ve tutumlar diğer insanları huzursuz eder ve bireyin kendi yaşantısından edineceği yaşam doyumunu da etkiler (Adler, 2009: 99-101). Bu konuda yapılan bir araştırma, yetersizlik duygusu arttıkça bireylerin kendini saklamaya yönelik eğilimlerinin ve bununla ilişkili olarak yalnızlık yaşama ihtimallerinin de arttığı sonucuna varmıştır (Çimşir ve Akdoğan, 2019: 121-122). Bireyin yetersizliklerinin farkında olması ve kendini yetersizlikleri ile kabul ederek bu şekilde de kendini değerli hissetmesi sağlıklı bir durumdur. Fakat yetersizliğini fark etmesine rağmen görmezden gelerek farklı tutumlar sergilerse, bu yetersizlik sorunlu bir durum haline gelmeye başlar (Satir, 2018: 39-41).

Her şeyin herkes tarafından başarılabilir olduğu zihniyetine hâkim bir ailede yetişen bireyler, başarısızlık yaşadıklarında ümitsizliğe düşer ve yetersizlik duygusuna kapılırlar (Ansbacher, 1964: 400). Yaşamı boyunca kişilerde ebeveynleri ile ilişkilerinin sonucu olarak, duygusal ve sosyal anlamda bu ilişkilerin birçok yansıması olacağı düşünülebilir. Ebeveynin çocuk ile kurduğu ilişkiye ve çocuğun bilişsel gelişimlerine önem vermesi çocuklarda kendine güven ve yeterlilik duygularını geliştirir (Cüceloğlu, 2018: 355). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik yüksek düzeyde beklenti içerisinde olmaları ve bu şekilde talepleri çocuklarda yetersizlik duygusuna neden olmaktadır (Twerski, 2020: 73). Bu sebeple ebeveyn tutumlarının önemli olduğu düşünülebilir. Aile içerisinde ebeveynlerin bir çocuğa tutumu diğerlerinden üstün ve ayrıcalıklı ise genellikle diğer çocukların tümünün yetersizlik duygusu içerisine girdiği ve çaba içerisinde oldukları görülmektedir (Adler, 2000b: 47).

Adler (2000b: 30) belli başlı zamanlarda insanların yetersizlik duygusuna kapıldığını ve hayatın zorluklarına karşı bir yenilgi hissi yaşadıklarını belirterek bir insanın tek başına bu zorlukların tümünün üstesinden gelemeyeceğini ifade etmektedir. Bu

sebeple, insanın topluluk içinde yaşamaya ve toplumun bir ferdi olarak kendini konumlandırmasına dair, bireysel ve soyutlanmış şekilde yaşamaktan kurtulmaya yönelik çaba sarf etmesi gerektiğini belirtir. İnsan ancak bu şekilde yetersizlik ve aşağılık duyguları ile baş edebilecektir. İnsan tek başına olmaksızın toplulukla birlikte yaşamını çok daha rahat sürdürebilir. Tek başına yetersiz hissederek ve bu duygu kişiyi toplumdan uzaklaştırır. Oysa insanda içsel olarak toplumsallık duygusu vardır. Toplum dışında kaldığında cesareti kırılmış bir insan olur (Adler, 2009: 25). Adler'in kişilerin gelişiminde dikkati çektiği hususlardan biri cesarettir. Cesaretin kişinin kendisinde bulunan ve kendisine bütüne ait olduğuna dair duygu veren bir uyum olduğunu belirtir (Adler, 1984: 14). Cesaret; risk alabilmek, karşılaşılan güçlüklerden kaçmamak, hata yapıldığında bunu kabul ederek ders çıkarmak, özgecilik, diğer insanların faydasını düşünmek, başarılı olabileceğine, olmasa da bu duygusunun üstesinden gelebileceğine inanmak, umut dolu ve iyimser olmak, problemlere farklı açılardan üretkenlikle bakmanın farkında olmak demektir (Tekinalp, 2016: 38). Adler aile ortamında karşılaşılan sorunların cesaretin kırılması sonucu olduğunu ifade etmektedir. Cesareti kırılan ebeveynlerin ve cesareti kırılmış çocukların birbirleri ile iletişim içerisinde oldukları, bu durumun ise zaman içerisinde nesilden nesile aktarıldığı söylenebilir (Carlson ve Robey, 2011: 233). Adler'in üzerinde durduğu kavramlardan bir diğeri ise üstünlük çabasıdır. Kişinin hemen hemen yaptığı her şeyin hayattaki güçlükler karşısında üstünlük kurma çabası olduğunu, bu şekilde yetersizlik (aşağılık) duygularından kurtulmaya çalıştığını ifade eder. Kişinin kendini yetersiz hissetmesinin üstünlük kurma çabasını artıracaklarını belirtir. Bazen bu durumun tersi etkisi olabileceğini de belirtmiştir. Kişi çok fazla aşağılık olduğuna dair inanç geliştirdiğinde üstünlüğe karşı bir çaba yerine çaresizlik duyguları hissedebilir (Burger, 2006: 152).

2.3.2. Ebeveynlikte Yetersizlik Duygusu ve Yeterince İyi Ebeveynlik

Winnicott'a göre kişilik bozuklukları gelişimin erken dönemlerinde kişilik bütünleşmesinde yaşanan problemler ile ilişkilidir. Çocuk yaşama anneye bağımlı bir şekilde başlar. Anne "yeterince iyi anne" ise çocuk kademeli bir şekilde dış dünyanın gerçekliğine dair kavrayış geliştirebilir. Eğer "yeterince iyi anne" değilse çocuk bu dış gerçekliğe hazır değilken karşı karşıya kalır ve tüm güçlülük duygularını deneyimleme fırsatı olmaz. Böylelikle gerçek benliği ortaya çıkmayarak annenin benliği altında

sahte bir benlik geliştirebilir (Sarısoy, 2016: 1). Çocuk dünyaya geldiğinde en çok ailesinden etkilendiği için ebeveynlerin anne baba olarak görevlerini doğru ve sağlıklı şekilde uygulamaları gerektiği varsayılabilir. Bu durum ise ebeveynlerin yeterlilik algılarının yüksek düzeyde olması ile bağlantı bir durumdur (Çiftçi Topaloğlu, 2013: 6). Çocuğa bakım veren kişinin çocuğa yönelik davranışları ve yaklaşımları kendi ruhsal dünyasından bir bütün şekilde etkilenmektedir (Akgün, 2021: 50). Çocuk gelişim normlarına uygun şekilde davranmadığında yani uyum sağlamadığında öğretmenler veya diğer ebeveynler gibi başka insanlar tarafından ebeveyn yargılandığını hisseder. Bu yargılar kişide yetersizlik duygusu oluştururken, ebeveynin çocuk üzerinde bir baskı oluşturmasına da neden olur (Tsabary, 2018: 123). Bu açıdan bakıldığında kişilerin ebeveyn olarak anne baba olma konusunda hazırbulunuşluk düzeylerinin yeterli olması önemlidir. Bu şekilde ebeveynin farkındalığı ile çocukla doğru ve sağlıklı iletişim gerçekleşir ve çocuğun ihtiyaçları da gözetilir. Aksi durumda kendini yetersiz hisseden ebeveynlerin kendilerine dair inancı düşük olduğu için bu durum çocukları ile ilişkilerine yansır. Çocuklarına sevgi ve ilgi göstermekte güçlük çekerler. Ebeveynliğe karşı olumlu bakış açısı gerçekleştiremezler. Bekledikleri doyumunu sağlayamadıkları zaman kendi hayatlarını ve çocuklarının hayatlarını olumsuz etkileyebilirler (Çiftçi Topaloğlu, 2013: 20). Çocuklar özellikle yaşamın ilk yıllarında kendi yaşamlarını sürdürebilme potansiyelleri ve başarıma kapasitelerini fark edebilmeleri için ebeveynlerinin bunu hissettirmesine ihtiyaç duyarlar. Ebeveynlerin bunu sağlıklı bir şekilde yapabilmeleri için kendi iç dünyaları ile etkileşim ve uyum içinde olmaları gerekmektedir. Aksi taktirde ebeveynler her şeyden bunalmış, yalnız ve yoksun hissederler. Bu sebeple, kendi düşüncelerinin gerçekleşmesi için çocuklara yönelik beklenti içerisine girme hatasını kolayca yapabilirler. Ebeveynler çocuklarının arzularını yerine getirmeleri için cesaretlendirmek yerine, çocukları kendi yetersizlik duygularını, hayattan beklentilerini ve yalnızlıklarını örtbas etmek için yönlerini değiştirmeleri için yönlendirirler (Tsabary, 2018: 42-43). Çocuklarında saldırganlık, kural tanımama gibi davranışlar gördüklerinde ise ebeveynler kendilerini yetersiz olarak algılayabilmekte ve çocukları ile çatışma yaşayabilmektedirler (Demirtaş Zorbaz, 2018: 148). Bu sebeple ebeveynlerin önce kendi beceri ve yetkinlikleri üzerine odaklanmaları gerektiği söylenebilir. Çünkü ebeveynlik çocuklara odaklanmaktan ziyade kişinin kendisine odaklandığında çok daha etkili hale gelmektedir (Tsabary, 2018: 65).

Araştırmalar ebeveynlerin yeterlilik d zeyeleri ile çocukların gelişimleri arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Anthony, Jackson ve Scheines, 2015'ten akt., ifti Topaloğlu, 2013: 20). Bu kapsamda bakıldığı zaman ebeveynlerin yeterlilik duygularının yüksek düzeyde olması, ocuk yetiştirme sürecinde de ebeveyn olarak sağlıklı tutumlar gösterilmesini sağlayabilir (ifti Topaloğlu, 2013: 20). Yapılan bir diğer araştırmaya göre; annenin çocuğunu yetiştirme sürecinde bilgi edinmesinin ve kendini yeterli hissetmesinin demokratik ebeveyn tutumunu daha çok sergilemeye başladığı, öteki tutumların azalmaya başladığı sonucuna varılmıştır (Şanlı ve  zt rk, 2012: 31). Ebeveyn rollerine dair anne babaların kendilik algıları, anne baba olmanın temel özelliği olan ebeveyn rollerine dayanır ve hem doyum hem yeterlilik duygularını içerir. Bu durum ebeveyn ile ocuk arasındaki ilişkiyi etkileyen bir değişken olarak düşünülebilir (Güler ve Yetim, 2008: 35). Çocukların psikolojik olarak sağlıklı olabilmeleri ebeveynlerinin davranışlarını ne Şekilde algılayıp yorumladığı ile ilişkilidir. Yetersiz ebeveynlik durumunun ocuk açısından oluşabilecek psikolojik problemlerde önemli bir risk faktörü olabileceği düşünülebilir (Öngider, 2013: 420). Bu sebeple ocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin kendilerini yetersiz hissetmelerinin olumsuz etkileri, yeterli hissetmelerinin ise olumlu etkileri olabileceği söylenbilir.

Bir açıdan ebeveyn olmak bir insanın yıllar süren güvenlik, temel ihtiyaçlar, bakım gibi sorumluluklarını üstlenme ve bunu sürdürme durumunu ifade etmektedir. Bu rol kişileri diğer rollere kıyasla enerji ve zaman noktasında oldukça zorlamaktadır. Birçok ebeveyn bu güçlüklere baş edebilecek dayanıklıktadır. Fakat bazı ebeveynler bu becerilerde eksiklik ve yetersizlik durumu yaşayabilmektedir. Ebeveynlerin kendilerini daha yeterli hissedebilmeleri için; ocuk gelişimi ve bakımı ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmaları, edindikleri bilgileri uygulamak için yeterlilik sahibi olmaları, çocukların davranışları üzerinde etkili olabilecekleri ve diğer aile üyelerinin de desteklerini alabilecekleri inancını geliştirmeleri gibi hususlara sahip olmaları gerekmektedir (Coleman ve Karraker, 1997'den akt., Elibol, Mağden ve Alpar, 2006: 55).

Winnicott'un ortaya çıkardığı yeterince iyi kavramı birçok kuramın patolojik açıdan ele aldığı bir kavramdır. Sosyal, duygusal, bilişsel ve dinamik açıdan baktığımız zaman gereğinden fazla ebeveynlik ya da ihtiyaç duyulandan az ebeveynlik

kavramlarının sınırlarının ve bunların doğurduğu sonuçların ortaya koyulması için mücadeleye yer verilmektedir. Toplumun norm ve beklentileri bu mücadele ile zaman zaman örtüşmekte zaman zaman ise çelişmektedir. Bu durum ise samimi ve doğal bir ebeveyn olmayı engelleyebilmektedir (Akgün, 2021: 50). Toplumun anneye yüklediği sorumluluk ile annenin çocuğunu mükemmel olacak şekilde yetiştirmek adına çocuğunun her istediğini karşılamaya ve çocuğunu sanki bir cam fanusta büyütme karşı eğilimi olduğu görülmektedir. Aşırı korumacı tutum sergileyip çocukları bütün olumsuzluklardan korumaya çalışarak çocuklarının duygusal olarak çökmelerine neden olmaktadır. Winnicott çocukların potansiyelini gerçekleştirebilmeleri ve olgunluk düzeyine ulaşabilmeleri için her isteklerinin karşılanmaması ve bazı yoksunlukları yaşamaları gerektiğinden söz eder. Çocuğun ancak bazı makul yoksunlukları yaşadığında hayal gücü, yaratıcılığı ve kişiliği gelişim gösterecektir. Sorunlarla mücadele etme kabiliyeti gelişerek; beklemeyi, sabretmeyi ve ötelemeyi öğrenebileceklerdir. Yeterince yalnız kaldığında ise; kendine yönelebilecek ve kendiyi duygusal temas kurabilecektir. Kendi kendine yetmeyi öğrenerek bireyselleşecektir. Bu şekilde bağımlı ilişkiler kurmak yerine bağı ve sağlıklı ilişkiler kuracaktır. Bu noktada toplumun anneye karşı beklentileri ile yeterince iyi anne olmak birbirleri ile örtüşmemektedir (Baloğlu, 2021: 51-52).

Son zamanlarda kusursuz şekilde çocuk yetiştirmenin gerekliliğine dair inanç içinde olan ebeveynlerin sayısı oldukça artmıştır (Tsabary, 2018: 58). Ebeveyn olarak anne ve babaların yanılğlarından biri mükemmel olma çabalarıdır. Oysa anne ve baba olmanın mükemmelliği yoktur. Mükemmel olma çabası içinde olan ebeveynler fark etmeden çocuklarına dair çok fazla beklenti içerisine girerler (Sert, 2006: 60). Yeterince iyi olan ebeveynlerin mükemmel olma gibi bir çabaları yoktur. Bir çocuğun iyi ve sağlıklı bir şekilde yetişmesi için mükemmellik çabası içerisinde olunmaması ve çocuktan da bu şekilde bir beklentiye girilmemesi gerekmektedir. Yeterince iyi ebeveynler çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda onlara yardım eder ve onlara destek olur. Çocuklarının hatalarını onlar için bir fırsat olarak düşünür ve başarısızlıklarını birer öğrenme fırsatı olarak değerlendirir. Ebeveynlik stiline güvenen ve kendini yeterli hisseden ebeveynler diğer ebeveynlere kıyasla daha sakin, sabırlı ve daha az kaygı içerisinde olurlar. Bu şekilde kendilerini yetersiz hisseden yani kendilerine güven duymayan ebeveynlere göre çocuklarına daha çok güven hissi verirler. Aynı zamanda yeterince iyi ebeveynler kendileri ile barışık ve kendilerini olduğu gibi kabul

eden ebeveynlerdir. Böyle ebeveynlere sahip olmak çocuk açısından oldukça önemli bir zenginliktir (Demir, 2021: 53-54). Bu sebeple çocuklarda sağlıklı bir gelişim gerçekleşmesi ve sosyal ilişkilerinde başarılı olabilmeleri için öncelikle ebeveynlerin kendi öz yetkinlik ve yeterliliklerinin düzeyini arttırmaları çok önemlidir (Demirtaş Zorbaz, 2018: 146).

2.3.3. Yetersizlik Duygusu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

İlgili literatür incelendiğinde yetersizlik duygusu ile ilgili son birkaç yıla kadar geçerli ve güvenilir bir ölçek olmadığı için bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir.

Ülkemizde yetersizlik duygusu ile ilgili yapılan bir araştırmada; kişilerin psikolojik doğum sıraları ile yetersizlik duygularının yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile anlamlı şekilde yordandığı ve yetişkinlik hayatlarındaki ilişkilerinin niteliği açısından belirleyici olduğu ifade edilmiştir (Ekşi, Sevim ve Kurt, 201: 1063). 371 tane üniversite öğrencisi ile yapılan başka bir çalışmaya göre; yetersizlik duygusunun kişilerin yaşam doyumunu anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Fırat ve Güngör, 2021: 495).

Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırma, yetersizlik duygusunun kendi değerini yadsıma, üstünlük çabası ve cesaretin kırılması alt boyutları ile incelendiğinde mükemmeliyetçilikle pozitif şekilde bir ilişkisi olduğu sonucuna varmıştır (Bahtiyar, 2019: 62). Mükemmeliyetçilik ile ilgili yapılan bir başka araştırmada ise; bireyin olumsuz değerlendirilmesinden duyduğu endişe ile yetersizlik duygusunun mükemmeliyetçiliği yordadığı sonucuna varılmıştır (Başkurt, 2020: 84).

Saldırganlık düzeyi ve yetersizlik duygusu değişkenleri ile yapılan bir araştırmada, yetersizlik duygusunun alt boyutları olan cesaretin kırılması ve yararsız üstünlük çabasının saldırganlık düzeyi ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Kızıldaş, 2017: 25).

Ebeveynlerin öz yetkinliği ile ebeveyn çocuk ilişkisini incelemek için 208 ebeveyn üzerinde yapılan bir araştırmaya göre ebeveynin çocukla iletişim ve etkileşiminin ebeveynlerin öz yetkinliklerini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple ebeveynlerin çocukları ile olumlu ilişki içinde olmaları ve karşılıklı olarak iletişim

içinde olmalarının ebeveynlerin kendilerine yönelik algıları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir (Demirtaş Zorbaz, 2018: 149).

Babaların yeterlilik duygularına yönelik yapılan bir araştırmaya göre ise, 26-30 yaş arasında ilk kez baba olanların, kendilerinden daha küçük yaşta ilk kez baba olanlara göre babalıkla ilgili yeterlilik duygularının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kırman ve Doğan, 2017: 45).

ABD' de 15 ile 19 yaş aralığındaki genç katılımcılar ile aşağılık-yetersizlik duyguları ile intihar düşünce ve girişiminde bulunma olasılığını incelemek için yapılan bir araştırmada, kişinin aşağılık ve yetersizlik duygularının çok fazla artış gösteren intihar davranışı olasılığı ve düşünceleri ile ilişkili olduğu aynı zamanda intihar duygularının majör depresyon ile ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Goodwin ve Marusic, 2003: 553).

Aşağılık ve yetersizlik duygularının kişilerin akademik performanslarını ne şekilde etkilediğini incelemeyi amaçlayan ve 178 yükseköğretim öğrencisi ile yapılan bir araştırmada, Strano ve Petrocelli (2005: 81-87) öğrencileri yetersizlik duygusu ölçeğinden aldıkları puana göre üç gruba ayırarak yüksek, orta ve düşük olarak sıralama yapıp, akademik başarılarındaki farklılaşmayı incelemiştir. Sonuçlara göre orta derece yetersizlik duygusu yaşayan kişilerin akademik başarıları, düşük düzeyli yetersizlik duygusu yaşayan kişilerin akademik başarılarından yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Fakat yüksek düzey yetersizlik duygusu yaşayanların ise yüksek derece de başarı sergilemedikleri anlaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntem kısmına yer verilecektir. Araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırmada kullanılan ölçekler ve verilerin analizi ile ilgili ayrıntılı bilgiler bu bölümde yer alacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yönetimi ile yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla sayıdaki değişkenler arasındaki birlikte değişimin derecesini ve varlığını belirlemeyi hedefleyen araştırma modelidir (Kuzu, 2013: 26).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde yaşayan ebeveynler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde İstanbul ilinde yaşayan, 3 ile 15 yaş arasında çocuğu olan, 403 ebeveyn kartopu örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu örnekleme, evrendeki birimlere dahil bir bireyle bağlantı kurulduktan sonra bu bireyin desteği ile bir başkasıyla görüşerek zincirleme şekilde örneklem oluşturma türünü ifade edebilir (Kabakçı Yurdakul, 2013: 84). Örneklem büyüklüğü hesaplanırken %95 güven seviyesi, %5 hata payı kriterine göre belirlenmiştir. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler tablolarda verilmektedir:

Tablo 3.1: Katılımcıların Frekans ve Yüzde Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	323	80,1
	Erkek	80	19,9
Medeni Durum	Evli	368	91,3
	Bekar	35	8,7

Yaş	20-29	44	10,9
	30-39	213	52,9
	40 ve üzeri	146	36,2
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu	37	9,2
	Ortaokul mezunu	32	7,9
	Lise mezunu	98	24,3
	Ön lisans mezunu	47	11,7
	Lisans mezunu	146	36,2
	Lisansüstü ve üzeri	43	10,7
Çalışma Durumu	Evet	201	49,9
	Hayır	202	50,1
Gelir Durumu	3.000 ve altı	68	16,9
	3.001 – 6.000	151	37,5
	6.001 – 10.000	119	29,5
	10.001 ve üzeri	65	16,1
Çocuk Sayısı	Tek çocuk	112	27,8
	İki çocuk	191	47,4
	Üç çocuk ve üzeri	100	24,8
Aile Türü	Çekirdek aile	368	91,3
	Geniş aile	35	8,7
Toplam		403	100

Çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerin 323'ü (%80,1) kadın, 80'i (19,9) erkek olmak üzere toplam 403 kişiden oluşmaktadır. Ebeveynlerin medeni durumlarına bakıldığında; 368'inin (%91,3) evli, 35'inin (%8,7) bekar ebeveynlerden oluştuğu görülmektedir. Ebeveynlerin 44'ünün (%10,9) 20 ile 29 yaş aralığında, 213'ünün (%52,9) 30 ile 39 yaş aralığında, 146'sının ise (%36,2) 40 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyleri değişkeni ile bakıldığında ise 37'sinin (%9,2) ilkokul mezunu, 32'sinin (%7,9) ortaokul mezunu, 98'inin (%24,3) lise mezunu, 47'sinin (%11,7) ön lisans mezunu, 146'sının (%36,2) lisans mezunu, 43'ünün ise

(%10,7) yüksek lisans ve üzerinde mezuniyete sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin 201'i (%49,9) çalışan grupta; 202'si (%50,1) çalışmayan grupta yer almaktadır. Ebeveynlerin 68'i (%16,9) 3.000 ve altı, 151'i (%37,5) 3.001 – 6.000, 119'u (%29,5) 6.001 – 10.000, 65'i (%16,1) 10.001 ve üzeri gelir düzeyine sahip 406 bireyden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan ebeveynlerin 112'sinin (%27,8) tek çocuk, 191'inin (%47,4) 2 çocuk, 100'ünün ise (%24,8) 3 çocuk ve üzerinde çocuk sayısı olduğu görülmektedir. Ebeveynlere aile türü açısından bakıldığında; 368'inin (%91,3) çekirdek aile, 35'inin (%8,7) geleneksel aile türüne mensup olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu araştırmada ebeveyn çocuk ilişkisinin belirlenmesi için, Hetherington ve Clingempeel'in (1992) geliştirdiği ve Türkçe uyarlamasını Aytaç, Çen ve Yüceol'un (2018) yaptığı Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeği; yetersizlik duygusunu belirlemek için, Akdoğan ve Ceyhan (2014) tarafından geliştirilen Yetersizlik Duygusu Ölçeği; toplumsal cinsiyet rolleri tutumunu belirlemek için ise; Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Kişisel Bilgi Formu, katılımcılara ait yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir durumu, çocuk sayısı ve aile türü gibi bilgilerin elde edilmesi amacıyla oluşturulmuş ve kullanılmıştır.

3.3.2. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği (EÇİÖ)

Araştırmada ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili bilgilerin toplanması için Hetherington ve Clingempeel (1992) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlamasını Aytaç, Çen ve Yüceol'un (2018) yaptığı Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 15 maddeden ve iki alt boyuttan (olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi ve olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi) oluşmaktadır. Olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi; ilişkinin sıcaklık, ilgi ve duyarlılık düzeyini, olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi; ilişkideki çatışma, cezalandırma ve olumsuz duygu gibi özellikleri kapsamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi için .71; olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi için .74 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada da toplam puan için iç tutarlılık sayısı .59

bulunmuştur. 5'li likert tipi bir ölçektir. Katılımcı “1” ile “5” arasında işaretleme yaparak maddelere katılım düzeyini belirlemektedir. Ölçeğin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeğinden alınan puanların artması, olumlu ilişki niteliğinin de arttığı anlamına gelmektedir. Olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeği için de aynı durum geçerlidir (Aytaç ve ark, 2018: 211-212).

3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu Ölçeği (TCRTÖ)

Araştırmada ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin bilgilerin toplanması için Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5 alt boyut ve toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçek alt boyutlar altında; eşitlikçi cinsiyet rolleri, kadın cinsiyet rolleri, evlilikte cinsiyet rolleri, geleneksel cinsiyet rolleri ve erkek cinsiyet rollerini ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısının 38 madde için .92 olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada da toplam puan için iç tutarlılık sayısı .66 bulunmuştur. Bulunan bu sonuç ölçekte yer alan maddelerin birbirleri ile yüksek iç tutarlılığa ve güvenilirliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Ölçek 5'li likert tipidir. Katılımcı eşitlikçi tutum cümlelerinde; “Tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 5 puan, “Katılıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 4 puan, “Kararsızım” seçeneğini işaretlediğinde 3 puan, “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 2 puan, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 1 puan alacak şekilde puanlandırılmıştır. Geleneksel cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin cümlelerde ise; yukarıda açıklanan puanlama biçiminin tam tersi şekilde katılımcı “Tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 1 puan, “Katılıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 2 puan, “Kararsızım” seçeneğini işaretlediğinde 3 puan, “Katılmıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 2 puan, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneğini işaretlediğinde 1 puan alacak şekilde puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan “190”, en düşük puan “38”dir. Alınan en yüksek değer kişinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bir tutum içinde olduğunu, en düşük değer ise geleneksel tutum içinde olduğunu göstermektedir (Zeyneloğlu, 2008: 43).

3.3.4. Yetersizlik Duygusu Ölçeği (YDÖ)

Araştırmada ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerini belirlemek için Akdoğan ve Ceyhan (2014) tarafından geliştirilen Yetersizlik Duygusu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 3 alt boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek alt boyutlar altında; cesaretin

kırılması, kendi değerini yadsıma ve yararsız üstünlük çabasını ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği .88 olarak belirlenmiştir. İç tutarlılık katsayıları, ölçek toplamı ve alt boyutları için ayrı ayrı hesaplanmış ve ölçeğin tamamı için .86, alt boyutları için sırayla .80, .71 ve .73 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada da toplam puan için iç tutarlılık sayısı .83 bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. Ölçek 20-100 puan elde edilebilen, 5’li likert tipi ölçektir. Katılımcılar; “Her zaman” seçeneğini işaretlediğinde 5 puan, “Sık sık” seçeneğini işaretlediğinde 4 puan, “Ara sıra” seçeneğini işaretlediğinde 3 puan, “Nadiren” seçeneğini işaretlediğinde 2 puan, “Hiçbir zaman” seçeneğini işaretlediğinde 1 puan alacak şekilde derecelendirilmiştir. Puanın yüksek olması kişilerin yetersizlik duygusunun kuvvetli olduğunu ve psikolojik sorunlara yatkınlığını göstermektedir (Akdoğan ve Ceyhan, 2014: 123-124).

3.4. Verilerin Analizi

Veriler 403 ebeveynden pandemi şartları nedeniyle online olarak ve gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Bu veriler ile ebeveyn çocuk ilişkisi, yetersizlik duygusu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu değişkenleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Veriler SPSS 25 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız gruplar t testi, anova, pearson korelasyon ve regresyon teknikleri kullanılmıştır.

Analizin varsayımı olan normallik için Çarpıklık Katsayıları ve Basıklık Katsayıları incelenmiştir. Ebeveynlerde ebeveyn çocuk ilişkisi, yetersizlik duygusu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu değişkenlerinin cinsiyete, medeni duruma, yaşa, eğitim düzeyine, çalışma durumuna, gelir düzeyine, çocuk sayısına ve aile türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için iki cevaplı değişkenler için Bağımsız Gruplar t-Testi kullanılmıştır. İki den fazla olan değişkenler için ise tek yönlü ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir.

Ebeveynlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisinin ebeveynlerin yetersizlik duygusunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını tespit etmek için doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisi yordayıcı, yetersizlik duygusu ise yordanan değişkendir. Regresyon analizi yapabilmek için gerekli olan varsayımlardan normallik, normallik testi kapsamında karşılanmıştır. Normallik ve doğrusallık

varsayımı karşılandığından değişkenler arasındaki bağlantıyı incelemek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 3.2: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeklerine İlişkin Verilerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

	Çarpıklık K.	Basıklık K.
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	-0,237	0,606
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu	0,273	-0,044
Yetersizlik Duygusu	0,407	-0,146

Bağımsız Gruplar t-testi analizinin varsayımı olan normallik için her grup kapsamında Çarpıklık Katsayıları (Ç.K.) ve Basıklık Katsayıları (B.K.) incelenmiştir. -1 ve +1 aralığında yer alan Ç.K. ve B.K. normal dağılıma işaret etmektedir. Yukarıda yer verilen tabloda görüldüğü üzere tüm gruplar için değerlerin -1 ve +1 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu değerler doğrultusunda dağılımın normal olduğuna karar verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, araştırmanın amacı kapsamında yapılan analizlere yer verilmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisinin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun ve ebeveynlerin yetersizlik duygusunun demografik bilgilerle analiz edilerek farklılaşp farklılaşmadığına yönelik bulgular yer almaktadır. Ayrıca ebeveyn çocuk ilişkisinin ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun ebeveynlerin yetersizlik duygusu ile ilişkisine ve ebeveynlerin yetersizlik duygusunu ne düzeyde yordadığına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusuna İlişkin Veriler

Tablo 4.1’ de ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusuna ilişkin betimleyici verilere aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusuna İlişkin Betimleyici Veriler

Değişken	N	Min	Max	Ortalama	S.H	S.S
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	403	21	85	44.73	0.62	12.48
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu	403	35	66	54.94	0.22	4.35
Yetersizlik Duygusu	403	71	136	103.70	0.53	10.63

Tablo 4.2’ de ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.2: Ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	Ortalama	S.S	t	sd	P
Ebeveyn	Kadın	323	54.88	4.22		401	
Çocuk İlişkisi	Erkek	80	55.20	4.83	-0.58		0.34

Tablo 4.2’ de görüldüğü üzere, ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre ($t_{404}=-0.58$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.3’ de ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.3: Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S	t	sd	P
Toplumsal Cinsiyet	Kadın	323	102.43	10.34		401	
Rolleri Tutumu	Erkek	80	108.87	10.24	-4.99		0.75

Tablo 4.3’ de görüldüğü üzere, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre ($t_{404}=-4.99$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.4’ de ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.4: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S	t	sd	P
Yetersizlik	Kadın	323	44.85	12.85		401	
Duygusu	Erkek	80	44.23	10.86	0.39		0.11

Tablo 4.4' de görüldüğü üzere, ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre ($t_{404}=0.39$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.5' de ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.5: Ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişken	Medeni Durum	n	Ortalama	S.S	t	sd	P
Ebeveyn	Evli	368	54.99	4.24		401	
Çocuk İlişkisi	Bekar	35	54.42	5.42	0.73		0.06

Tablo 4.5' de görüldüğü üzere, ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre ($t_{404}=0.73$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.6' da ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.6: Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişken	Medeni Durum	N	Ortalama	S.S	t	sd	P
Toplumsal Cinsiyet	Evli	368	104.00	10.49		401	
Rolleri Tutumu	Bekar	35	100.65	11.69	1.78		0.48

Tablo 4.6' da görüldüğü üzere, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre ($t_{404}=1.78$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.7' de ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.7: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişken	Medeni Durum	N	Ortalama	S.S	t	sd	P
Yetersizlik	Evli	368	44.46	12.26		401	
Duygusu	Bekar	35	47.60	14.39	-1.42		0.43

Tablo 4.7' de görüldüğü üzere, ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre ($t_{404}=-1.42$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.8' de ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.8: Ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
	20 - 29	44	55.88	4.76	G.Arası	257.85	2	128.92		
Ebeveyn	30 - 39	213	55.46	4.01	G.İçi	7352.94	400	18.38		
Çocuk									7.01	0.00*
İlişkisi	40 ve üzeri	146	53.89	4.52	Toplam	7610.79	402			
	Toplam	403	54.94	4.35						

Tablo 4.8’ de görüldüğü üzere, yaş değişkenine göre ebeveyn çocuk ilişkisi ($F=7.01$; $p<0.05$) puanları arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların dağılımına bakılmıştır. Dağılımın homojen olduğu görüldüğünden ($p>0.05$) bu durumlarda kullanılması uygun olan Tukey Testi analiz için seçilmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisi toplam puanının yaş değişkenine göre hangi alt gruplar altında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi Tukey sonuçlarına göre; 20-29 yaş aralığındaki ebeveynlerle 40 ve üzeri yaş grubu ebeveynlerin, 30-39 yaş aralığındaki ebeveynlerle 40 ve üzeri yaş grubu ebeveynlerin, 40-49 yaş aralığındaki ebeveynlerle 20-29 ile 30-39 yaş aralığındaki ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 20-29 yaş ($X=55.88$) aralığındaki ebeveynlerin 40 ve üzeri yaş aralığındaki ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumlu olduğu, 30-39 yaş ($X=55.46$) aralığındaki ebeveynlerin 40 ve üzeri yaş aralığındaki ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumlu olduğu, 40-49 yaş ($X=53.89$) aralığındaki ebeveynlerin ise 20-29 ve 30-39 yaş aralığındaki ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.9’ da ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.9: Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu	20 - 29	44	101.52	11.04	G.Arası	305.13	2	152.56		
	30 - 39	213	103.61	9.82	G.İçi	45115.90	400	112.79		
	40 ve üzeri	146	104.50	11.57	Toplam	45421.03	402		1.35	0.26
Toplam		403	103.70	10.62						

Tablo 4.9' da görüldüğü üzere, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerini tutumu düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rollerini tutumu ($F=1.35$; $p<0.05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.10'da ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.10: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Yaş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Yetersizlik Duygusu	20 - 29	44	47.36	14.15	G.Arası	486.72	2	243.36		
	30 - 39	213	44.93	12.73	G.İçi	62087.86	400	155.22		
	40 ve üzeri	146	43.64	11.47	Toplam	62574.59	402		1.56	0.21
Toplam		403	44.73	12.47						

Tablo 4.10' da görüldüğü üzere, ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, yetersizlik duygusu ($F=1.56$; $p>0.05$) değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.11' de ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.11: Ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Eğitim Düzeyi	\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	İlkokul	37	53.51	5.51	G. Arası	117,70	5	23.54	1.24	0.28
	Ortaokul	32	54.90	3.62						
	Lise	98	55.11	4.27						
	Ön lisans	47	55.40	4.41	G. İçi	7493.09	397	18.87		
	Lisans	146	55.23	4.27	Toplam	7610.79	402			
	Lisansüstü ve üzeri	43	54.32	4.01						
	Toplam	403	54.94	4.35						

Tablo 4.11' de görüldüğü üzere, ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, ebeveyn çocuk ilişkisi ($F=1.24$; $p<0.05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.12'de ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.12: Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Eğitim Düzeyi	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu	İlkokul	37	106.81	10.70						
	Ortaokul	32	107.09	10.34	G. Arası	1632.18	5	326.43		
	Lise	98	104.60	10.64						
	Ön lisans	47	104.10	8.92	G. İçi	43788.84	397	110.29	2.96	0.01*
	Lisans	146	101.34	11.05						
	Lisansüstü ve üzeri	43	104.09	9.71	Toplam	45421.03	402			
	Toplam	403	103.70	10.62						

Tablo 4.12’ de görüldüğü üzere, eğitim düzeyi değişkenine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ($F=2.96$; $p<0.05$) puanları arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların dağılımına bakılmıştır. Dağılımın homojen olduğu görüldüğünden ($p>0.05$) bu durumlarda kullanılması uygun olan Tukey Testi analiz için seçilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu toplam puanının eğitim durumu değişkenine göre hangi alt gruplar altında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi Tukey sonuçlarına göre; ilkökul mezunu ebeveynler ve ortaokul mezunu ebeveynler ile lisans mezunu ebeveynler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İlkokul mezunu ($X=106.81$) ebeveynlerin ve ortaokul mezunu ebeveynlerin ($X=107.09$) toplumsal cinsiyet rolleri tutumu lisans mezunu ($X=101.34$) ebeveynlere göre daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.13’ de ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.13: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Eğitim Düzeyi	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
	Ortaokul	32	45.90	13.49	G. Arası	465.98	5	93.19		
	Lise	98	45.23	13.74						
Yetersizlik Duygusu	Ön lisans	47	44.65	12.90	G. İçi	62108.60	397	156.44	0.59	0.70
	Lisans	146	43.47	10.61						
	Lisansüstü ve üzeri	43	45.37	13.17	Toplam	62574.59	402			
	Toplam	403	44.73	12.47						

Tablo 4.13' de görüldüğü üzere, ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre ($F=0.59$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.14' de ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.14: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu ve Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Çalışma Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	<i>n</i>	Ortalama	S.S	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	Evet	201	55.07	4.04		401	

	Hayır	202	54.81	4.64	0.61	0.11
Toplumsal Cinsiyet	Evet	201	103.86	11.30		401
Rolleri Tutumu	Hayır	202	103.55	9.94	0.29	0.04
	Evet	201	44.22	11.53		401
Yetersizlik Duygusu	Hayır	202	45.23	13.35	-0.81	0.07

Tablo 4.14' de görüldüğü üzere, ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi ($t_{404}=0.61$; $p>0.05$) ve yetersizlik duygusu ($t_{404}=-0.81$; $p>0.05$) düzeylerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, iki grup arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, çalışan ve çalışmayan ebeveynler arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t_{404}=0.29$; $p<0.05$). Buna göre çalışma durumu değişkeninin çalışan ile çalışmayan ebeveynler arasında çalışan ebeveynlerin lehine ($p<0,05$) anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Çalışan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çalışmayanlara göre daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.15' de ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.15: Ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Gelir Durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
	3.000 ve altı	68	54.01	4.75	G.Arası	87.92	3	29.31		
	3.001 - 6.000	151	54.98	4.37	G.İçi	7522.87	399	18.85	1.55	0.20

Ebeveyn	6.001 - 10.000	119	55.08	4.07	Toplam	7610.79	402
Çocuk	10.001 ve üzeri	65	55.58	4.28			
İlişkisi	Toplam	403	54.94	4.35			

Tablo 4.15’ de görüldüğü üzere, ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre ($F=1.55$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.16’ da ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.16: Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Gelir Durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
	3.000 ve altı	68	106.75	11.66	G.Arası	811.87	3	270.62		
Toplumsal	3.001 - 6.000	151	102.65	10.02	G.İçi	44609.15	399	111.80		
Cinsiyet	6.001 - 10.000	119	103.35	10.17	Toplam	45421.03	402		2.42	0.06
Rolleri	10.001 ve üzeri	65	103.63	11.31						
Tutumu	Toplam	403	103.70	10.62						

Tablo 4.16’ da görüldüğü üzere, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre ($F=2.42$; $p>0.05$) anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.17’ de ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.17: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Gelir Durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Yetersizlik Duygusu	3.000 ve altı	69	46.36	12.58	G.Arası	282.57	3	94.19		
	3.001 - 6.000	151	44.76	12.74	G.İçi	62292.02	399	156.12		
	6.001 - 10.000	119	43.81	12.26	Toplam	62574.59	402		0.60	0.61
	10.001 ve üzeri	65	44.64	12.21						
	Toplam	403	44.73	12.47						

Tablo 4.17’ de görüldüğü üzere, ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, yetersizlik duygusu ($F=0.60$; $p>0.05$) değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.18’ de ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.18: Ebeveynlerin Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Çocuk Sayısı	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Vatr. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>

	Tek çocuk	112	55.99	4.62	G.Arası	193.12	2	96.56	
Ebeveyn	2 çocuk	191	54.74	4.06	G.İçi	7417.67	400	18.54	
Çocuk									5.20 0,00*
İlişkisi	3 çocuk ve üzeri	100	54.15	4.38	Toplam	7610.79	402		
	Toplam	403	54.94	4.35					

Tablo 4.18' de görüldüğü üzere, çocuk sayısı değişkenine göre ebeveyn çocuk ilişkisi ($F=5.20$; $p<0.05$) puanları arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların dağılımına bakılmıştır. Dağılımın homojen olduğu görüldüğünden ($p>0.05$) bu durumlarda kullanılması uygun olan Tukey Testi analiz için seçilmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisi toplam puanının çocuk sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar altında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi Tukey sonuçlarına göre, tek çocuk ile iki çocuk sayısına sahip ebeveynler arasında ve tek çocuk ile üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tek çocuklu ($X=55.99$) ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisinin iki çocuklu ($X=54.74$) ve üç çocuk ve üzerinde ($X=54.15$) çocuk sayısına sahip ebeveynlere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.19' da ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.19: Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Değişken	Çocuk Sayısı	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Toplumsal	Tek çocuk	112	101.04	9.41	G.Arası	1997.28	2	998.64		
Cinsiyet	2 çocuk	191	103.46	10.62	G.İçi	43423.74	400	108.55		9.19 0,00*

Rolleri	3 çocuk ve üzeri	100	107.16	11.07	Toplam	45421.03	402
Tutumu	Toplam	403	103.70	10.62			

Tablo 4.19’ da görüldüğü üzere, çocuk sayısı durumu değişkenine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ($F=9.19$; $p<0.05$) puanları arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların dağılımına bakılmıştır. Dağılımın homojen olduğu görüldüğünden ($p>0.05$) bu durumlarda kullanılması uygun olan Tukey Testi analiz için seçilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu toplam puanının çocuk sayısı değişkenine göre hangi alt gruplar altında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi Tukey sonuçlarına göre, tek çocuk ile üç çocuk ve üstü çocuk sayısına sahip ebeveynlerle ve iki çocuk ile üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlerin ($X=107.16$) toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun tek çocuk ($X=101.04$) ve iki çocuk ($X=103.46$) sayısına sahip olan ebeveynlerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.20’ de ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.20: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	\bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Çocuk Sayısı	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
	Tek çocuk	112	46.00	12.07	G.Arası	254.26	2	127.13		
Yetersizlik	2 çocuk	191	44.30	12.54	G.İçi	62320.32	400	155.80		
Duygusu	3 çocuk ve üzeri	100	44.12	12.80	Toplam	62574.59	402		0.81	0.44
	Toplam	403	44.73	12.47						

Tablo 4.20’ de görüldüğü üzere, ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre, yetersizlik duygusu ($F=0.81$; $p>0.05$) değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 4.21’ de ebeveynlerin yetersizlik duygusu, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin aile türü değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.21: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeylerinin Aile Türü Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Aile Türü	n	Ortalama	S.S	t	sd	p
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	Çekirdek	368	54.92	4.25	-0.28	401	
	Geniş	35	55.14	5.35			0,01*
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu	Çekirdek	368	103.68	10.63	-0.15	401	
	Geniş	35	103.97	10.71			0.71
Yetersizlik Duygusu	Çekirdek	368	44.57	12.21	-0.82	401	
	Geniş	35	46.40	15.04			0.06

Tablo 4.21’ de görüldüğü üzere, ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi ($t_{404}=-0.28$; $p>0.05$), toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ($t_{404}=-0.15$; $p>0.05$) ve yetersizlik duygusu ($t_{404}=-0,82$; $p>0.05$) düzeylerinin aile türüne göre anlamlılığını belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu değişkenlerinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin aile türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($t_{404}=-0.28$; $p<0.05$) sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.22’ de ebeveynlerin yetersizlik duygusu, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin arasındaki korelasyon analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.22: Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Ebeveyn Çocuk İlişkisi Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	YD	TCRT	EÇİ
Yetersizlik Duygusu	1		
TCRT	0.166**	1	
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	0.056	-0.029	1

Tablo 4.22’ de görüldüğü üzere, yetersizlik duygusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı, pozitif yönde, düşük düzeyde ($r= 0,166$; $p<0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Ebeveyn çocuk ilişkisi ile yetersizlik duygusu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.23’ de ebeveynlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun yetersizlik duygusunu yordamasına dair doğrusal regresyon analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.23: Ebeveynlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumunun Yetersizlik Duygusunu Yordamasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	B	t	p
Sabit	24.32	6.02		4.064	0.00
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu	0,197	0.05	0,166	3.378	0.001
R=0.166	R ² =0.028		F _(1,404) =11.411		p=0.001

Tablo 4.23' de toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ölçeği puanlarının yetersizlik duygusu ölçeği puanlarını yordamasına ilişkin regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumu envanterinden alınan puanların yetersizlik duygusu ölçeği puanlarını anlamlı şekilde yordadığı görölmüştür ($p < 0,05$). Toplumsal cinsiyet rolleri tutumundan alınan puanlar, yetersizlik duygusu ölçeği puanlarını %2,8 oranında yordamaktadır ($F_{(1,404)} = 11.411$; $p < 0,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA-SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, bilimsel literatür ışığında incelenerek ulaşılan sonuç, tartışma ve öneriler biçiminde ele alınmıştır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasındaki ilişki ve yetersizlik duygusunu yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Araştırmada İstanbul'da yaşayan ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusunun cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim seviyesi, çalışma durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı ve aile türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları ve ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin yordamasına ilişkin sonuçlar açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bölümde, araştırmanın belirtilmiş olan amaçları çerçevesinde elde edilen bulgulara ilişkin sonuç ve tartışmalara sırasıyla yer verilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara aşağıda sırasıyla yer verilmektedir;

- Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisinin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ve yetersizlik duygusunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisinin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ve yetersizlik duygusunun medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin yetersizlik duygusunun ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak ebeveyn çocuk ilişkisinin yaş değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir.

- Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisinin ve yetersizlik duygusunun eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisinin ve yetersizlik duygusunun çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisinin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ve yetersizlik duygusunun gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin yetersizlik duygusunun çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak ebeveyn çocuk ilişkisinin ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ve yetersizlik duygusunun aile türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak ebeveyn çocuk ilişkisinin aile türü değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin yetersizlik duygusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ebeveyn çocuk ilişkisi ile yetersizlik duygusu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
- Ebeveynlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının yetersizlik duygusunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu envanterinden alınan puanların yetersizlik duygusu ölçeği puanlarını anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür.

5.1.1. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu ile anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili literatür incelendiğinde, bu araştırma bulgusu ile paralel olarak Kılıç'ın (19: 2020) ebeveyn çocuk istismarı ve ebeveyn çocuk ilişkisini incelediği araştırmada; ebeveynlerin cinsiyetleri ile ebeveyn çocuk ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Benzer şekilde başka bir araştırmaya göre, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür (Yılmaz, 2021: 81). Bir başka araştırmada da aynı şekilde ebeveynlerin yaşları ile ebeveynlik tutum ve davranışları arasında bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır (Erzeybek, 2015: 60). Yapılan bir başka araştırmaya göre ise, ebeveynlerin cinsiyetleri ile anne baba çocuk ilişkileri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (Yaylacı, 2019: 44).

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna ilişkin literatür incelendiğinde bu araştırma sonucundan farklı olarak, cinsiyet ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında çoğunlukla kadınların daha eşitlikçi tutuma sahip olduğuna yönelik sonuçlar gözlenmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda ise erkek toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kadınlara göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karasu, vd., 2017: 26). Başka bir araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına alt boyutları ile bakıldığında eşitlikçi ve erkek cinsiyet rolleri alt boyutlarında erkeklerin kadınlardan daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz, 2017: 115). Baykal (1988: 69) araştırmasında kadınların ve erkeklerin cinsiyet rollerine dair kalıp yargılarının birbirinden farklı olduğunu ve kadınların kalıp yargılarının erkeklere göre daha geleneksel düzeyde olduğunu saptamıştır. Adler (2009: 157) kadınların yetiştirilirken erkeklere göre daha hafif ve önemsiz işlere yönlendirilmekte olduğunu belirtmiştir. Zaman içerisinde bu şekilde büyütülen kadınların cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin belli bir kalıp yargı ile kendilerini

algılayabileceği ve bu yargıları erkeklere oranla daha çok benimsedikleri düşünülebilir.

Bir başka araştırma bu çalışmada olduğu gibi kadın ve erkeğin cinsiyet rolleri algılamalarında farklılık olmadığı, cinsiyet rollerini kadın ve erkeklerin benzer şekilde algıladıkları belirtilmiştir (Çiçek ve Çopur, 2018: 14). Yapılan çalışmalar incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın, örneklem seçiminden ve örneklem dâhilindeki kişilerin sahip oldukları farklı sosyal ve ekonomik özelliklerden kaynaklanabileceği söylenebilir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili literatür incelendiğinde, Kılıç ve Öksüz'ün (2020: 221) öğrencilerle yaptıkları bir çalışmada yetersizlik duygusunun kız ve erkek cinsiyetleri arasında farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Bağlanma stilleri ile yetersizlik duygusunun incelendiği başka bir çalışmada ise benzer şekilde cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur (Ekşi, Sevim ve Kurt: 2016: 1061). Yetersizlik duygusunu inceleyen bir çalışmada cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Kılıç, 2021: 44). Yetersizlik duygusu ile arkadaşlık kalitesinin incelendiği bir çalışmada cinsiyet ile yetersizlik duygusu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Ümmet, Tekiner ve Eriştiren, 2019: 100). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada da benzer şekilde kadın ve erkek arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür (Bozkurt, 2019: 27). Başka bir çalışmada ise kadın ve erkek arasında yetersizlik duygusu alt boyutlarından cesaretin kırılması boyutun da kadınların lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu, kendi değerini yadsıma ve yararsız üstünlük çabası boyutlarında ise bir farklılaşma olmadığı anlaşılmıştır (Türkçapar ve Eroğlu, 2021: 65).

Lamb (2004: 10) babalığa yönelik bakış açılarının ve beklentilerin araştırmalar sonucunda geliştiğinden bahsetmektedir. Beklenenin aksine anne ve babalar çocuklarını farklı şekillerde değil, benzer şekillerde etkilemektedirler. Farklılıkların benzerliklerden daha az önemli olduğunu ve ebeveynin çocuk üzerinde etkisinin cinsiyetinden ziyade ebeveyn özellikleri ile ilgili olduğunu ifade etmektedir. Bir çalışmada babaların çocuk bakımı hususunda kaygı içinde oldukları ve kendilerini yetersiz hissettikleri bulgusuna ulaşılmıştır (Feyzioğlu ve Kuşçuoğlu, 2011: 99). Son zamanlarda sosyal medya üzerinde “kadınlar şifadır” platformunda olduğu gibi anne

baba çemberlerinin oluşturulduğu ve babalarında bu çemberlere katılım gösterdiği hatta sadece babalara yönelik çemberler kurulmaya başlandığı gözlenmektedir. Ebeveynlerin yetersizlik duygusu ve ebeveyn çocuk ilişkisi düzeylerinin farklılaşmamasının nedeni olarak; değişen toplum içerisinde babaların da çocukları ile ilgili annelerle benzer şekilde kendilerini yetersiz hissettikleri ve ilişkilerini güçlendirmek için çaba sarf ettikleri düşünülmektedir.

5.1.2. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu arasında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili alanyazın incelendiğinde farklı bulgulara rastlanmıştır. Boşanmış ve evli ailelerle yapılan bir araştırmada bu araştırma sonucuna benzer şekilde anne baba tutumları açısından medeni durumun büyük bir farklılık göstermediği görülmüştür (Büyükşahin, 2009: 47). Yapılan bir başka araştırmada ise, evli fakat çatışmalı ebeveynlerin çocukları ile boşanmış ebeveynlerin çocukları incelenmiş ve boşanmış ebeveynlerin çocuklarına göre çatışmalı evlilik yürüten ebeveynlerin çocuklarının daha düşük benlik algılarının olduğu anlaşılmıştır. Evli ve uyumlu ebeveynlerin çocuklarında ise tam tersi şekilde boşanmış ebeveynlerin çocuklarına göre kendilik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır (Yılmaz, 2011: 52-53). Bu bilgiler ışığında ebeveynin evlilik ilişkisinin önemli olduğu düşünülmekle birlikte, bu araştırma bulgusunda olduğu gibi medeni durumundan bağımsız olarak ebeveynlik stillerinin ve ebeveynin çocuğu ile kurduğu iletişimin ilişkilerini belirlediği de düşünülebilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile ilgili literatür incelendiğinde, medeni durum değişkeni ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında farklılaşma olan ve olmayan araştırma bulgularına rastlanmıştır. Yapılan bir araştırmaya göre evlilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun daha az eşitlikçi olduğu sonucuna varılmıştır (Çiçek ve

Çopur, 2018: 12). Benzer şekilde, Hupp ve arkadaşlarının (2010: 396) çocuklar üzerinde yaptıkları bir araştırmaya göre bekâr ebeveynlerin çocuklarının toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının evli ebeveynlerin çocuklarından daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir araştırmada ise, bu araştırma bulgusuna paralel olarak medeni durum değişkeni ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun farklılaşmadığı anlaşılmıştır (Uçar ve ark., 2017: 101). Bu çalışmada bulgular arasında farklılaşma olmamasının örneklem seçiminden ve kişilerin sosyo-demografik özelliklerinin (yaş, cinsiyet, gelir, eğitim, aile türü, çalışma durumu, çocuk sayısı) farklı olmasından kaynaklanmış olabileceği ayrıca araştırmada evli ve boşanmış ebeveyn katılımcı sayısının dengeli dağılmamış olmasının sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili literatür incelendiğinde, bu kavramın genellikle üniversite öğrencileri ile çalışıldığı görülmüş ve ebeveynlerle yapılmış benzer değişkenlerle değerlendirilebilecek sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmaya göre yetersizlik duygusu ile ebeveynlerin medeni durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ebeveyni evli fakat ayrı yaşayanların yetersizlik duygusunu daha çok hissettikleri, ebeveyni evli ve birlikte yaşayanların yetersizlik duygusunu daha düşük düzeyde hissettikleri anlaşılmıştır (Ümmet, Tekiner ve Eriştiren, 2019: 101). Bu araştırmada tüm medeni durum grupları arasında farklılaşma olmadığı ve benzer şekilde yetersizlik duygusu düzeyleri olduğu anlaşılmıştır. Medeni durum değişkenindeki benzerlik durumunun araştırmadaki diğer sosyodemografik değişkenlerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Diğer taraftan, evli veya bekâr tüm gruplardaki ebeveynlerin farklı durumlar yaşasalar da ebeveynliklerinde benzer duygular taşıyabilecekleri söylenebilir.

5.1.3. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Yaş Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu ile anlamlı bir farklılık olmadığı ancak yaş değişkenine göre ebeveyn çocuk ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisi toplam puanının yaş

değişkenine göre alt gruplar arasındaki farklılığını belirlemek üzere yapılan Tukey testi sonuçlarına göre 20-29 yaş aralığındaki ebeveynlerle 40 ve üzeri yaş grubu ebeveynlerin, 30-39 yaş aralığındaki ebeveynlerle 40 ve üzeri yaş grubu ebeveynlerin arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 20-29 yaş aralığındaki ebeveynlerin 40 ve üzeri yaş aralığındaki ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumlu olduğu, 30-39 yaş aralığındaki ebeveynlerin 40 ve üzeri yaş aralığındaki ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde ebeveyn çocuk ilişkisi ile ebeveynlerin yaşları incelendiğinde farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür. Bu araştırmanın sonucuna paralel olarak, baba çocuk ilişkisini araştıran bir çalışmada, 20 ile 29 yaş aralığında ve 30 ile 39 yaş aralığında olan babaların 50 ve üzeri yaş aralığındaki babalara göre ilişkilerinin daha olumlu olduğu bulgusu elde edilmiştir (Gözübüyük ve Özbek, 2020: 29). Başka bir çalışmada ise, ebeveynlerin yaşları ile çatışma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve ebeveynlerin yaşları arttıkça çatışma düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Kılıç, 2020: 30). Aasheim ve arkadaşları (2014: 8) genç yaşta anne olan kadınlarla ileri ve çok ileri yaşlarda anne olan kadınları karşılaştırdığı araştırmasında, ileri yaş grubunda anne olan kadınların yaşam doyumunun ve memnuniyetinin daha düşük derecede olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Toplumsal olarak genç yaşlarda anne baba olmanın kabul gören bir kültürel özellik olduğu düşünüldüğünde kişinin ileri yaşta ebeveyn olması, toplumun kabul gördüğü bir durumun dışında olduğu hissini kişiye veriyor olabilir.

Genç yetişkinlik dönemi 18 ile 30 yaş, orta yetişkinlik dönemi 30 ile 50 yaş arasını kapsamaktadır (Vural Yüzbaşı, 2012: xii). Sonuçlar incelendiğinde genç yaşlarda ebeveyn olmanın ebeveyn çocuk ilişkisini olumlu yönde etkilediği ve yaş ilerledikçe ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumsuz yönde olduğu anlaşılmıştır. Ebeveynlerin genç yaştaki enerjilerinin daha fazla olması ve yaş ilerledikçe çocuklara verebilecekleri enerjinin de düşebileceği düşünülebilir. Bununla birlikte çalışmada ebeveynlerin çocuklarının yaşları bulgusu elde edilmemiştir. İleri yaş grubundaki ebeveynlerin ergenlik çağında çocukları olabileceği ve bu sebeple ilişkilerinin daha çatışmalı olabileceği düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen araştırmalar incelendiğinde, ebeveynlerle yapılan bir araştırmaya göre bu araştırma

bulgusu ile benzer bir bulguya rastlanmış ve toplumsal cinsiyet rolleri ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Erzeybek, 2015: 62).

Toplumsal cinsiyet bağlamında; toplumda kadının önce evi, çocukları ve ailesi ile ilgilenmesi gerektiği esas görevi olarak varsayılmaktadır (Savaşkan, 2019: 1). Buna karşın, yapılan bir araştırmaya göre kariyer noktasında ise kadın yöneticilerin yaşlarının daha çok 31-40 yaşları arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karaca, 2007: 109). Bu araştırmadan elde edilen sonuç ile kadınlardan beklenen roller ve kadınların kariyerlerinde verimlilik sağladıkları yaşlar bir arada düşünüldüğünde, ileri yaştaki ebeveynlerin kariyer yıllarında çocukları ile kurmaya çalıştıkları ilişkinin, genç yaşta ebeveyn olanlara göre bu açıdan daha olumsuz olabileceği düşünülebilir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde ise, yapılan bir araştırmaya göre bu araştırma sonucuna benzer şekilde kişilerin yaşları ile yetersizlik duygusu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık olmadığı anlaşılmıştır (Erten, 2017: 57). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada benzer şekilde yetersizlik duygusu ile kişilerin yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Kılıç, 2021: 46). Başka bir araştırmaya göre, kişilerin yetersizlik duyguları ile yaşları arasındaki ilişki incelendiğinde, anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (Demir, 2017: 69). Benzer şekilde başka bir araştırmada yetersizlik duygusu ile yaş değişkeni arasında bir anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir (Ümmet, Tekiner ve Eriştiren, 2019: 101). Bu araştırma bulgusunun literatürde yer alan diğer araştırma bulguları ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

5.1.4. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, ebeveyn çocuk ilişkisi ve yetersizlik duygusu ile anlamlı bir farklılık olmadığı ancak eğitim düzeyi değişkenine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu toplam puanının eğitim düzeyi değişkenine göre alt gruplar arasındaki farklılığını belirlemek üzere yapılan Tukey testi sonuçlarına göre ilkökul mezunu ve ortaokul

mezunu ebeveynler ile lisans mezunu ebeveynler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üç eğitim durumu grubunun da eşitlikçi tutuma sahip olduğu fakat ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanlarının lisans mezunu puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu ebeveynlerin lisans mezunu ebeveynlerden daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu çarpıcı bir sonuçtur.

Ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili literatür incelendiğinde, eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuklarını daha otoriter bir tutumla yetiştirdikleri, eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin ise daha demokratik bir tutum sergiledikleri görülmüştür (Yılmaz, 2021: 73). Başka bir araştırmada ise eğitim düzeyi ilköğretim mezunu olan annelerin ebeveyn çocuk ilişkisinde hem yakınlık hem çatışma boyutlarının, eğitim düzeyi üniversite mezunu olan annelere göre daha çok olduğu görülmüştür. Araştırmacı tarafından bu durum üniversite mezunu bireylerin çalışma hayatlarında daha fazla yer aldığı varsayılarak çocukları ile ilişkilerinde daha az vakitlerinin olduğu, diğer taraftan ilköğretim mezunu kişilerin ev hanımı oldukları varsayılarak çocukları ile daha çok zaman geçirdikleri ve bu sebeple iki boyutunda daha çok yaşandığı şeklinde yorumlanmıştır (Saygı: 2011: 107).

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile ilgili literatür incelendiğinde eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının genel olarak bu araştırma sonucu ile farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre üniversite mezunu olan kişiler ile ilkokul mezunu olan kişiler arasında üniversite mezunu olan kişilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Eğitim düzeyi yükseldikçe kişilerin eşitlikçi tutumlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Gökçay, 2018: 51). Benzer şekilde bir başka araştırmaya göre, lisans ve lisansüstü mezunu kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ilkokul, ortaokul ve lise mezunlarından daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Gençtarıh, 2019: 81). Literatürdeki bu araştırmaların yanı sıra, bu çalışmanın sonucu ile benzer çalışma bulgularına da rastlanılmıştır. Evli kadınlarla yapılan bir araştırmaya göre kadınların eğitim düzeylerinin artması ile geleneksel cinsiyet rolleri tutumlarını daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Erdoğan, 2016: 50). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir başka araştırmada ise öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri değişkeni ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları incelendiğinde; babalarının eğitim düzeyi ilkokul terk olan kişilerin erkek cinsiyet

rolleri ve evlilikte cinsiyet rolleri tutumlarının, babalarının eğitim düzeyi ilköğretim ve üzerinde olan kişilere göre daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Takkin, 2020: 51). Yapılan bir başka araştırmaya göre ise, anne ve babaların öğrenim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı anlaşılmıştır (Yılmaz, 2021: 73-74).

Cinsiyet kalıp yargılarının ergenlik çağındaki bireylerin meslek seçimlerindeki etkisini inceleyen bir araştırmada erkeklerin askeri, teknolojik, tarım ve bilimsel mesleklerde kadınlara oranla kendilerini daha yeterli hissettikleri ve bu durumun cinsiyet kalıp yargılarını desteklediği sonucuna ulaşılmıştır (Ramaci ve ark., 2017: 109). Lise son sınıf öğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada ise öğrencilerin lisans eğitimine geçiş sürecinde meslek seçimleri ile ilgili yaşadıkları kaygıların kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşmaya sebep olduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre meslek seçimlerinde cinsiyetlerinden dolayı daha kaygılı oldukları görülmüştür (Başkal, 2009: 45). Kariyer tercihleri seçimlerinde toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın bulguların da bütün gruplar arasındaki farka baktığımız zaman toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanlarının giderek düştüğü fakat lisansta bu aralığın daha çok açıldığını görülmektedir. Meslek seçimine yönelik eğitim lisansta gerçekleşmektedir. Yukarıda belirtilen araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna göre erkeklerin ve kadınların cinsiyetlerine göre meslek seçimi yaptıkları ve yöneldikleri meslek programlarından dolayı farklı cinslerdeki karma yapıyı göremedikleri düşünülebilir. Bununla birlikte, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) talim ve terbiye kurulu müfredatı içerisinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin olarak yerleştirilmiş bir derse rastlanmamıştır. Lisans eğitimi programları ders içerikleri incelendiğinde sosyoloji gibi bazı bölümlerde zorunlu ders olarak yer aldığı fakat birçok bölüm de bu konuya ilişkin bir dersin yer almadığı görülmüştür. Diğer taraftan, ders kitaplarının içeriklerinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelendiği bir araştırmada, ilköğretimden başlayarak lise son sınıfa kadar olan kitapların büyük bir çoğunluğunun cinsiyetçi bir bakış açısı ile yazıldığı ve görsel içeriklerle de bunu desteklediği ifade edilmektedir (Gümüšoğlu, 2008: 50). Bu açıdan bakıldığında lisans eğitimine kadar geçen süreçte ve sonrasında bireylere toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların benimsetilmekte olduğu düşünülebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarında eşitlikçi bir yaklaşımın sağlanması için eğitim sisteminin değiştirilmesi ve eğitim

sistemi içerisinde bu derslerin daha çok var olması gerektiği söylenebilir. Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına doğru bir pencereden bakabilmelerinin, nitelikli ve bilinçli bir eğitim süreci ile oluşturulabileceği düşünülmektedir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde, yapılan bir çalışma sonucunda yetersizlik duygusunun annenin ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür (Kılıç, 2021: 49-50). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise, yetersizlik duygusu ile öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür (Demir, 2017: 57). Benzer şekilde yapılan bir çalışmaya göre annenin ve babanın yetersizlik duygusu ile eğitim durumu arasında istatistiksel anlamda bir farklılık olmadığı belirlenmiştir (Ümmet, Tekiner ve Eriştiren, 2019: 102-104). Alanyazın incelendiğinde bu araştırma bulgusu ile diğer araştırmalar arasında tutarlılık olduğu anlaşılmıştır. Yetersizlik duygusunun eğitim düzeyi düşük olan kişilerde daha yüksek düzeyde olması beklenebilir bir sonuçtu. Fakat bu değişken ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu da incelenmiş ve ilkökul mezunu ve ortaokul mezunu bireylerin lisans mezunu bireylerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara bir arada bakıldığında, eğitim düzeyinin yetersizlik duygusu ile farklılaşmaması sonucu da makul bir sonuç olarak düşünülebilir.

5.1.5. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Çalışma Durumu Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, ebeveyn çocuk ilişkisi ve yetersizlik duygusu ile anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak çalışma durumu değişkenine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çalışan ve çalışmayan ebeveynler arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çalışma durumu değişkeninin çalışan ve çalışmayan ebeveynler arasında çalışan ebeveynlerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Buna göre çalışan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çalışmayanlara göre daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili alanyazın incelendiğinde çocuk sayısı değişkeni ile yapılan fazla sayıda araştırmaya rastlanmamıştır. Yapılan bir araştırmaya göre çalışma hayatında aktif rol almayan annelerin çocukları ile ilişkilerinin çalışmayan annelere göre daha olumlu olduğu ve yakınlık durumlarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Saygı, 2011: 100).

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile ilgili literatür incelendiğinde, bu araştırma sonuçları ile benzer sonuçlara rastlanılmıştır. Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Buna göre çalışan kadınların daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu anlaşılmaktadır (Gökçay, 2018: 52). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka çalışmada annesi çalışan bireylerin çalışmayanlara göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Uçar vd., 2017: 101). Evli kadınlarla yapılan başka bir araştırmada ise çalışan kadınların kadın cinsiyet rollerinin çalışmayan kadınlara göre daha eşitlikçi olduğu bulgusu elde edilmiştir (Yüksel, 2013, 90). Bir başka araştırmada bu araştırmaların tersine çalışmayanların çalışanlara göre daha eşitlikçi tutumlar sergiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır (Ak, 2021: 83). Bu sonuçlara göre genel olarak çalışan kadınların toplumsal cinsiyete yönelik farkındalıklarının daha fazla olduğu söylenebilir. Ölçeğin cinsiyet rolleri sorularına bakıldığında; erkek çocuk doğurmanın kadının değerini arttıracacağı, kadınların tartışmadan kaçıp susmaları gerektiği veya kadının yaşamı ile ilgili kararları erkeğin vermesi gibi ters madde içeren soruların yer aldığı görülmektedir. Çalışan ebeveynlerin iş yaşamlarında üstlendikleri sorumlulukları olması ve iş yaşamlarından dolayı farklı cinsten bireylerle düzenli bir sosyal ortam içerisinde olmaları, ekonomik anlamda kendi kazançlarını sağlamaları gibi etkenler düşünüldüğünde çalışma yaşamının kişinin farkındalığını artırdığı ve daha eşitlikçi tutuma sahip olmalarına neden olduğu söylenebilir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde çalışma durumu değişkeni ile yetersizlik duygusunun birlikte ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla, bu araştırma bulgusu ile karşılaştırılabilecek bir çalışma olmamıştır. Ancak çalışan kadınlarla yapılan bir araştırmaya göre, kadınların temel sorunlarının iş ve aile arasında denge kurmaya çalışmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, katılımcılar toplum içerisinde çalışma yaşamında aktif olan kadınlara yönelik yeterince önem verilmediğini ve öncelikli sorunları olarak aile içinde sorumluluklarının çok fazla olduğunu belirtmişlerdir (Aksöz ve Eroğlu Durkal, 2021:

168). Bu açıdan bakıldığında çalışan ve çalışmayan kadınların farklı noktalarda bile olsa benzer şekilde kendilerini yetersiz hissettikleri düşünülebilir.

5.1.6. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu ile anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, bir araştırmaya göre ebeveyn çocuk ilişkisi ile gelir durumuna bakıldığında giderleri gelirlerinden fazla olan ebeveynlerin daha çatışmalı ilişkileri olduğu tespit edilmiştir (Yaylacı, 2019: 45). Başka bir araştırmaya göre ise, geliri yüksek olan ailelerdeki ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır (Yılmaz, 2021: 76). Bu araştırmaların aksine yapılan başka bir araştırmada ise, bu araştırma sonucu ile paralel olarak ebeveyn çocuk ilişkisi ile gelir durumu değişkeni incelendiğinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Saygı, 2011: 101).

Literatür incelendiğinde gelir düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları değişkeni ile ilgili farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Öğrencilerle yapılan bir araştırmada ailenin aylık geliri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Aylık geliri 2000TL ve altı ile 6001TL ve üstünde olanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve eşitlikçi cinsiyet rollerinin, 2001TL ve 6000TL arasında geliri olanlara göre daha eşitlikçi olduğu, 2000TL ve altı gelir düzeyine sahip kişilerin 2001-3500TL olanlara göre kadın cinsiyet rollerinin de daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Takkin, 2020: 46). Güzel'in (2016: 8) yaptığı araştırmada ise bu araştırma sonucunda olduğu gibi gelir düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Toplumsal cinsiyet ve evlilik tutumları kavramlarının bir arada çalışıldığı bir araştırmada, erkeklerin kadınlara göre evlilik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmış ve bu durum araştırmacı tarafından kadınların kazanç sağladıkları bir işte çalışıyor olmalarına rağmen ev içerisindeki işlerden ve çocuk bakımından esas

sorumlu kiři olmaları ve erkeklerin ev içerisinde daha konforlu oldukları dūřunceleri ile açıklanmıştır (Sönmez, 2022: 59). Akademisyenlerle yapılan bir başka araştırmada ise kadın akademisyenlerin erkek akademisyenlerden daha eşitlikçi rollere sahip oldukları bulunmuştur. Bununla birlikte aynı araştırmada kadın akademisyenlerin ailelerine daha çok zaman ayırdıkları ve aile yükü algılarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı tarafından bu durum, kadın akademisyenlerin teorik olarak eşitlikçi rollere sahip oldukları fakat uygulamada geleneksel cinsiyet rollerini yaşadıkları dūřuncesi ile açıklanmıştır (Cořkuner, 2013: 131). Çeřitli değişkenlerle yapılan bu araştırmalar incelendiğinde; ebeveynlerin çalıştığı ve gelir seviyesi dūřük olmayan ailelerde de geleneksel cinsiyet rollerinin hâkim olabileceği dūřünölmektedir.

Bununla birlikte; kadınların çalışma yaşamlarında kazandıklarını temelde ailenin geçiminin ve ihtiyaçlarının karşılanması olarak kullandıkları ve çalışmalarını ailenin ekonomisine katkı sağlamaları ile bağdaştırdıkları görölmektedir (Kaymak, 2011: 168). Ayrıca kadınların erkeklere göre daha dūřük ücretli işlerde çalıştırılmaları ve iř yaşamlarında ayrımcı tutumlara maruz kalmaları gibi toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri de birlikte dūřünöldüđünde kadınların ev içerisindeki rollerini daha çok benimseyebilecekleri ve kazanç sağlama görevini erkeklerin görevi olarak dūřünebilecekleri söylenebilir.

Toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlarda dönemseller farklılaşmaların, değişime etki eden faktörlerin belirli zaman aralıkları ile ve farklı değişkenlerle araştırılması tutumlara yönelik farklılıkların ve değişimin incelenmesi açısından fayda sağlayabilir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde, bir araştırmaya göre; gelir düzeyi 1.000 TL ve altı, 1.000 TL-3.000 TL ve 3.000 TL ve üzeri olanlar arasında 1.000 TL- 3.000 TL gelir düzeyine sahip olanların yetersizlik duygularının daha yüksek olduğu görölmüştür (Bozkurt, 2019: 28). Başka bir araştırmada ise, kişilerin sosyoekonomik durumlarının yetersiz, kısmen yeterli veya yeterli olmasının yetersizlik duyguları ile ele alındığında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görölmüştür (Kılıç, 2021: 47). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir araştırmada benzer şekilde, yetersizlik duygusu ile ekonomik düzey arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Ümmet, Tekiner ve Eriştiren, 2019: 107). Bu araştırma bulgusu da yapılan diğer araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

5.1.7. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, yetersizlik duygusu ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Ancak çocuk sayısı değişkenine göre ebeveyn çocuk ilişkisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Ebeveyn çocuk ilişkisi toplam puanının çocuk sayısı değişkenine göre alt gruplar arasındaki farklılığını belirlemek üzere yapılan Tukey testi sonuçlarına göre ise tek çocuklu ebeveynler ile iki çocuk ve üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tek çocuklu ebeveynlerin iki çocuk ve üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkisinin daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmamızda yaş değişkenine göre 20-29 yaş arasındaki ebeveynlerin ileri yaş ebeveynlere göre ebeveyn çocuk ilişkilerinin daha olumlu olduğu sonucu ile de paralellik göstermektedir.

Literatür incelendiğinde 3 çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlerin tek çocuk ve 2 çocuk sayısına sahip ebeveynlere göre daha katı ve sert tutumları olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005: 29). Başka bir araştırmada, 2 çocuklu ebeveynlerin demokratik anne baba tutumlarının dört çocuklu ebeveynlere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (Sak ve ark., 2015: 981). Yapılan bir başka araştırmada ise bu sonuçların aksine, iki ve ikiden fazla çocuğu olan ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkilerinin tek çocuklu ebeveynlere göre daha olumlu olduğu anlaşılmıştır (Saygı, 2011: 101). Bizim yaptığımız çalışmadaki bu bulgunun literatür taramalarında genel olarak diğer araştırma sonuçlarıyla uyumlu olduğu ve paralellik gösterdiği görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu toplam puanının çocuk sayısı değişkenine göre alt gruplar arasındaki farklılığını belirlemek üzere yapılan Tukey testi sonuçlarına göre üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynler ile tek çocuk ve iki çocuk sayısına sahip ebeveynler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tüm çocuk sayısı

gruplarının eşitlikçi tutuma sahip olduğu fakat üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlerin puanlarının tek çocuk ve iki çocuk sayısına sahip ebeveynlerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre üç çocuk ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlerin tek çocuk ve iki çocuk sayısına sahip ebeveynlerden daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri tutumları olduğu belirlenmiştir.

Literatür incelemesinde araştırmanın bulgusunu desteklemeyen çalışmaların olduğu görülmüştür. Yapılan bir araştırma sonucuna göre çocuk sayısı fazla olan kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çocuk sayısı az olanlara oranla daha geleneksel olduğu bulunmuştur (Yüksel, 2013: 90). Başka bir araştırmaya göre tek çocuklu ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik algılarının üç ve üzeri çocuk sayısına sahip ebeveynlere göre daha olumlu olduğu bulgusu elde edilmiştir (Kaçar, 2019: 57). Benzer şekilde başka bir araştırmada, 1 ve 2 çocuklu ebeveynlerin çocuk sayısı daha fazla olan ebeveynlere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlarının daha fazla olduğu görülmüştür (Kodan, 2013: 80). Belirtilen araştırmaların aksine bu çalışmada çok çocuklu ebeveynlerin daha eşitlikçi olduğu bulgusu; değişen ve modernleşen toplumla birlikte üç çocuklu ailelerin daha tecrübeli olabilecekleri ve çocuklarının ileri yaşlarda olabileceği düşünüldüğünde çocuklarıyla birlikte ebeveynlerinde daha eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmiş olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde yetersizlik duygusunun çocuk sayısı değişkeni ile ele alındığı ve bu araştırma bulgusu ile karşılaştırılabilecek bir araştırmaya rastlanmamıştır.

5.1.8. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeylerinin Aile Türü Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu düzeylerinin aile türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu ile aile türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak ebeveyn çocuk ilişkisi ile aile türü arasında çekirdek ve geniş aile türüne göre anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Aile türünün çekirdek ve geniş aile türüne sahip ebeveynler arasında geniş aileye sahip

olan ebeveynlerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Buna göre geniş aile türüne sahip ebeveynlerin ebeveyn çocuk ilişkilerinin çekirdek aile türüne sahip olan ebeveynlerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde ebeveyn çocuk ilişkisi ile aile türünün incelendiği bir araştırmada bu araştırma bulgusundan farklı olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır (Kılıç, 2020: 23). Bu araştırmada bulunan sonucun sosyal destek sistemi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Geniş aile kapsamında yer alan anne, baba, çocuklar, büyükanne, büyükbaba ve kardeşlerle birlikte ebeveynler destek alıyor olabilir ve böylece bu durumun ebeveyn çocuk ilişkilerini daha olumlu hale getirdiği düşünülebilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ile aile türünün incelendiği bir başka araştırmada da anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Gökçay, 2018: 54). Benzer şekilde bir başka araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile aile yapısı arasında bir farklılık bulunmamıştır (Erzeybek, 2015: 78). Aile türünün toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu ile ilişkisi olabileceği düşünülmüştür fakat sonuçlar bu düşünceyi desteklememektedir. Araştırmada çekirdek ve geniş aile türüne sahip bireylerin dengeli dağılmamış olmasının sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir.

5.1.9. Ebeveyn Çocuk İlişkisi, Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu ve Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuç ve Tartışması

Ebeveyn çocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve ebeveynlerin yetersizlik duygusu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçlarına göre; toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile yetersizlik duygusu arasında pozitif yönde, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ebeveyn çocuk ilişkisi ile yetersizlik duygusu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri ile çocuk yetiştirme tutumları ve aile hayatı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Erzeybek, 2015: 54). Başka bir araştırmada ise, kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri ile psikolojik iyi oluşları arasında bir ilişki olduğu anlaşılmıştır (Kaplan, 2016: 111).

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın tarandığında, yapılan bir araştırmaya göre yetersizlik duygusu ve yaşam kalitesi arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Aynı

araştırmada yetersizlik duygusu ile yakın ilişkilerdeki eğilimler incelendiğinde, ilişki korkusu, ilişkide odaklanma, dışsal ilişki kontrolü gibi alt boyutlar ile pozitif bir ilişki olduğu anlaşılmıştır (Bozkurt, 2019: 40). Yetersizlik duygusu ile ilgili yapılan bir başka araştırmada, üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ile sosyal medya bağımlılığı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür (Çakır, 2020: 43). Çağrı merkezinde çalışan bireylerin yetersizlik duygularını inceleyen bir araştırmada, yetersizlik duygusu ile beck anksiyete ve depresyon envanteri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Erten, 2017: 67). Başka bir araştırmada ise, yetersizlik duygusu ile duyguları ifade etme kavramlarının arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Kılıç, 2021: 44). Yetersizlik duygusu ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Demir, 2017: 69).

Yetersizlik duygusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunması nedenlerini anlamak için başka bilimsel araştırmalar yapılmasının ve araştırmaların belirli aralıklarla tekrarlanmasının önemli olabileceği düşünülmektedir.

5.1.10. Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu ve Toplumsal Cinsiyet rolleri Tutumu Düzeylerinin Yordamasına İlişkin Sonuç ve Tartışması

Ebeveynlerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun yetersizlik duygusunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumu envanterinden alınan puanların yetersizlik duygusu ölçeği puanlarını anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumundan alınan puanlar, yetersizlik duygusu ölçeği puanlarını %2,8 oranında yordamaktadır.

Yetersizlik duygusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde, yetersizlik duygusunu bağlanma şekillerinden biri olan kaygılı bağlanmanın olumlu yönde ve doğrudan yordadığı görülmüştür (Şahin, 2020: 91). Başka bir araştırmada yetersizlik duygusunun yalnızlığı güçlü bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Böylelikle kişinin yetersizlik duygusunun az insanla birlikte olmasına veya etrafında çok kişi olsa dahi ilişkilerinden doyum alamamasına neden olabildiği söylenmektedir (Çimşir ve Akdoğan, 2019: 123). Yapılan başka bir araştırmada yetersizlik duygusu alt boyutlarından cesaretin kırılması ile kendi değerini yadsımanın problemleri internet kullanılmasını anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aydın, 2017: 58). Bir

diğer araştırmada ise, bireyin yetersizlik duygusu arttığında genel erteleme eğiliminin de arttığı görölmüş ve yetersizlik duygusunun genel erteleme eğiliminin yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır (Tansı, 2019: 63).

Araştırmanın bu sonucu ile toplumsal cinsiyet rollerini sorgulayan bireylerin kendilerini yeterlilik açısından da değerlendiren kişiler olduğu düşünölebilir. Bu sebeple yetersizliğin kabul edilmesi ile bu sorgulama ve eşitlikçi tutum artıyor olabilir. Bireyin yetersizliğini ve eksikliğini kabul etmesi, öteki ile eşit bir ilişki içerisinde var olmaya çalışacağını düşünödürebilir. Ebeveynlik sürecinde de mükemmel olduğunu düşünöen ebeveynler yetersizlik duygusu yaşamayabilir ve toplumsal cinsiyet rollerini reddedebilir.

5.2. Öneriler

Aşağıda araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle uygulamacı ve araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

- Araştırma verilerinin toplandığı dönemde gelir durumu asgari ücret oranlarına göre belirlenerek seeneklendirilmiştir. Sonraki araştırmalarda asgari ücret oranının değiştiği göz önünde bulundurulabilir.
- Ebeveynlerin yetersizlik duygusunun daha güvenilir ölçölebilmesi için ebeveyn yetersizlik duygusu ölçöği geliştirilebilir.
- Toplumsal cinsiyet, sürekli gelişen ve değişen bir kavramdır. Bu kavramın gelişim sürecine ilişkin tablonun daha iyi anlaşılması için boylamsal bir araştırma yapılması önerisinde bulunulabilir
- Araştırma pandemi dönemi içerisinde yapılmıştır. Pandemi süreci sonrasında kişilerin ebeveyn ocuk ilişkisi, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve yetersizlik duygusu düzeylerinin değişen koşullara bağlı olarak farklılaşabileceği düşünölmektedir. Bu sebeple, pandemi sonrasında tekrar bu kavramlarla ilgili çalışmalar yapılabilir.

5.2.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Ebeveynlerin eğitim düzeyleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları açısından incelendiğinde ilkokul ve ortaokul mezunlarının lisans mezunlarına göre daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç göz önünde

bulundurulduğunda toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarında daha eşitlikçi bir yaklaşımın sağlanması ve bireylerin bakış açısını doğru bir şekilde geliştirebilmesi için eğitim sisteminin değiştirilmesi ve eğitim sistemine bu kavramla ilgili içeriklerin eklenmesi gerektiği öngörülmektedir. Bu sebeple üniversitelerin derslere ilişkin planlamaları yaparken bunu göz önünde bulundurmaları önerilmektedir.

- Çalışan ebeveynlerin çalışmayan ebeveynlere göre toplumsal cinsiyet rollerinin daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın katılımcılarının büyük bir çoğunluğunu kadın ebeveynler oluşturmaktadır. Buna göre, kadınların istihdamının artırılması ve bu konuda teşvik edici düzenlemeler yapılması önerilmektedir.
- Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun ebeveynlerin yetersizlik duygusunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna ilişkin olarak ebeveynlerin yetersizlik duygularına yönelik yapılacak çalışmalara toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının da eklenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aasheim, V., Waldenström, U., Rasmussen, S., Espehaug, B., & Schytt, E. (2014). Satisfaction With Life During Pregnancy And Early Motherhood İn First-Time Mothers Of Advanced Age: A Population-Based Longitudinal Study. *BMC pregnancy and childbirth*, 14(1): 1-9.
- Adler, A. (1983). *Kişilik Bozuklukları ve Toplumsal Bütünleşme* (B. Çorakçı, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- (1984). *Güç Çocuğun Eğitimi* (N. Önel, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- (2000a). *Yaşamın Anlam ve Amacı* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- (2000b). *Yaşama Sanatı* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- (2009). *İnsanı Tanıma Sanatı* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- (2015). *Yaşamla İlgili Sorunlar* (L. Yarbaş, Çev.). İzmir: Atlantis Yayınları.
- Ak, G. (2021). *Evli bireylerde bağlanma stillerinin benlik saygısı, toplumsal cinsiyet rolleri ve ayrılık anksiyetesi üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akdoğan, R. (2012). *Adleryen yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ve psikolojik belirti düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akdoğan, R., Ceyhan, E. (2014). Üniversite Öğrencileri İçin Yetersizlik Duygusu Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41): 117-128.
- Akgül Gök, F. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansımaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Akın, A. (2006). *Başarı amaç oryantastonları ile bilişötesi farkındalık, ebeveyn tutumları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aksöz, F., Eroğlu Durkal, M. (2021). Çalışma Hayatında Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar: Kayseri İlinde Çalışan Kadın Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (59): 141-176.
- Alisinanoğlu, F., Ulutaş, İ. (2003). Çocukların Kaygı Düzeyleri ile Annelerinin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 28(128): 65-71.
- Alpan Özdemir, E. D. (2018). Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarının Çocuk Oyunlarına Yansımaları. *Atatürk Üniversitesi GFS Sanat Dergisi*, (31): 80-89.
- Ansbacher, H. L., Ansbacher, R. R. (1964). *The Increasing Recognition of Adler*. New York: Basic Books, INC Publishers.
- Arabacı, N. (2011). *Anne-baba-çocuk iletişimini değerlendirme aracının (abçıda) geliştirilmesi ve anne-baba-çocuk iletişiminin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, G. (2015). Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Algılarına İlişkin Metaforik Bir Çözümleme. *Eğitim ve Bilim*, 40(181): 363-384.
- Aslan, N., Cansever, B. A. (2007). Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımda Ebeveyn Çocuk Etkileşimi Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(1): 113-130.
- Ataman, Ö. E. (2014). *Sinemada toplumsal cinsiyet rolleri: 1980-1999 yılları arasında Türk sinemasında toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ayçiçek, V. (2020). *Kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik iyi oluş ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Aydın, M. Z. (2007). Eğitimci Gözüyle Çocuğun Eğitiminde Ailenin Önemi. 1-5. Erişim Tarihi: 30.08.2012, <http://www.mehmetzekiaydin.com/diger-makaleler/35-diermakaleler-yazlar>.
- Aydoğdu, F., Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 11(2): 569-585.
- Aytaç, B., Çen, S. ve Yüceol, G. P. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(3): 209-221.
- Bahtiyar, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik özellikleri ile yetersizlik duygusu arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Baloğlu, D., Dikicibaşı, B., Demir, G. ve Akgün, E. (2021). Yeterince İyi Ebeveyn Olmak: Toplumsal ve Kuramsal Olarak. 5. *Ulusal Bütüncül Psikoterapi Kongresi*: 50-54.
- Başkal, S. (2009). *Anadolu, fen ve genel liselerde eğitim alan son sınıf öğrencilerinin bir üst öğrenime geçişte meslek seçimi ile ilgili yaşadıkları kaygıların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Muğla ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başkurt, B. (2020). *Mükemmeliyetçiliğin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile yetersizlik duygusu tarafından yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baykal, S. (1991). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değerşkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2): 66-75.
- Bozkurt, R. M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi ile yakın ilişkilerdeki eğilimleri ve yetersizlik duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Budak, H., Küçükşen, K. (2018). Türkiye'nin Sosyal Transformasyon Sürecinde Y Kuşağının "Toplumsal Cinsiyet Rolü" Tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66): 561-576.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bussey, K., Bandura, A. (1999). Social Cognitive Theory of Gender Development And Differentiation. *Psychological Review*, (106): 676-713.
- Büyükşahin, G. (2009). *Boşanmış ve boşanmamış (tam) ailelerden gelen 11-13 yaş arası çocukların anne baba tutumlarını algılama biçimlerinin sosyal uyum düzeyleri ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüktopaç, H. (2019). *Ergenlerin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Can, İ., Girgin Büyükbayraktar, Ç. (2018). Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (39): 355-372.
- Carlson, J. D. ve Robey, P. A. (2011). An Integrative Adlerian Approach To Family Counseling. *The Journal of Individual Psychology*, 67(3): 232-244.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coşkuner, S. (2013). *Akademisyenlerin iş ve aile karakteristiklerinin evlilik, aile ve yaşam tatmini ile ilişkisi: İş ve aile çatışmasının aracı rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- (2018). *İnsan ve Davranışı; Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığıyla yetersizlik duygusu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.

- Çalışkan, N., Aslander, M. (2014). Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2): 263-277.
- Çelik, Ö. (2008). *Ataerkil sistem bağlamında toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin benimsenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik Bekleviç, A., (2013). *Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Çiçek, B., & Çopur, Z. (2018). Bireylerin Kadınların Çalışmasına ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(4): 1-21.
- Çiftçi Topaloğlu, Z. (2013). *4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çimşir, E., Akdoğan, R. (2019). Yalnızlık ve Yetersizlik Duygusu Arasındaki İlişkide Kendini Saklamanın Aracı Rolü. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(1), 111-128.
- Demir, S. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile kaygı düzeyleri ve yetersizlik duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirtaş Zorbaz, S. (2018). Ebeveyn Özyeterliliğinin Yordayıcısı Olarak Ebeveyn-Çocuk İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46): 144-153.
- Dereli, E., Dereli, B. (2017). Ebeveyn-Çocuk İlişkisinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Psikososyal Gelişimlerini Yordaması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1): 227-258.

- Ecevit, Y. (2011). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç. Y. Ecevit ve N. Karkiner (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi içinde* (2-29). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ekşi, E. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekşi, H., Sevim, E. ve Kurt, B. (2016). Psikolojik Doğum Sırası ile Yetersizlik Duygusunun Yetişkin Bağlanma Stillerini Yordama Düzeyinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3): 1054-1065.
- Elibol, F., Mağden, D. ve Alpar, R. (2006). 12-36 Aylar Arasında Çocuğu Olan Annelere Verilen Eğitimin Annelerin Ana-Babalık Görevlerinde Öz Yeterliliklerine Katkısının İncelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2): 52-61.
- Eminoğlu Küçüktepe, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin öz-oluşum türleriyle, mesleki etkililik algıları ve tercih ettikleri öğretim stilleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, M. (2016). *Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözmeye ve doyumuna etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Eroğlu, F., İrdem, Ş. (2016). Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı ve Yönetim Kademelerindeki Yansımaları. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, 3(2): 11-35.
- Erol, M. (2008). Toplumsal Cinsiyetin Tutumlar Üzerindeki Etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences*, 32(2): 199-219.
- Erten, M. F., (2017). *Çağrı merkezinde çalışan bireylerin tükenmişlik düzeyleri ile sosyal ilişki düzeyleri ve yetersizlik duygusu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erzeybek, B. (2015). *Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *E-International Journal of Educational Research*, 8(1): 46-63.
- Feyzioğlu, S., & Kuşçuoğlu, C. (2011). Tek Ebeveynli Aileler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 26(26): 97-110.
- Fırat, İ., Güngör, A. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumları Üzerinde Yetersizlik Duygusunun Yordayıcı Etkisi: Sosyal İlginin Aracı Rolü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1): 487-504.
- Fine, C. (2010). *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması* (K. Tanrıyar, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Gander, M. J., Gardiner, H. W. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Geçtan, E. (2019). *İnsan Olmak*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençtarıh, B. (2019). *Genç yetişkinlerde öğrenilmiş çaresizlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. (Z. Mercan, Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gladding, S. (2017). *Aile Terapisi, Tarihi, Kuram ve Uygulamaları* (İ. Keklik ve İ. Yıldırım, Çev. Ed.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Goodwin, R. D., Marusic, A. (2003). Feelings Of Inferiority And Suicide İdeation And Suicide Attempt Among Youth. *Croatian medical journal*, 44(5): 553-557.
- Gökçay, G. (2018). *Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Görgün Baran, A. (2004). Türkiye'de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1): 31-42.

- Gözübüyük, A. ve Özbey, S. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı: 23-37.
- Güler, M., Yetim, Ü. (2008). Ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22): 34-43.
- Gümüšoğlu, F. (2008). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4): 39-50.
- Güngör, H., Buluş, M. (2016). Ebeveyn Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeyini Öngörmedeki Rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39): 147-159.
- Gürhan, N. (2010). Toplumsal Cinsiyet ve Din. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, (4): 58-80.
- Güzel, A. (2016). Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve İlişkili Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4): 1-11.
- Hupp, J. M., Smith, J. L., Coleman, J. M., & Brunell, A. B. (2010). That's a boy's toy: Gender-typed knowledge in toddlers as a function of mother's marital status. *The Journal of genetic psychology*, 171(4): 389-401.
- Hurley, K. (2018). *Mükemmel Çocuk Mu? Mutlu Çocuk Mu?* (E. Çetin, Çev. Ed.). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
- Işık, H. (2020). *Preschoolers gender-typing of self and others in family context* (Yayımlanmamış doktora tezi). Middle East Technical University, The Graduate School of Social Sciences.
- Johnson, G., Kent, G., ve Leather, J. (2005). Strengthening The Parent-Child Relationship: A Review Of Family Interventions And Their Use In Medical Settings. *Child Care Health Development*, 31(1): 25-32.
- Kabakçı Yurdakul, I. (2013). Araştırmaların Planlanması. A. A. KURT (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde* (75-91). Eskişehir: Web-Ofset Tesisleri.
- Kaçar, E. (2019). *48-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*

- (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kafalı, B. (2020). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinde öğretmen eğitimi: Mor sertifika örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim.
- Kandır, A., Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal- Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 10(4): 33-38.
- Kaplan, K. (2016). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların, evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluş durumuna etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, Z. Gürhan, N. (2013). Eşit/Sizliğin Tarafı Olmak: Mardin'de Toplumsal Cinsiyet Algısı. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1): 65-92.
- Karaca, A. (2007). *Kadın yöneticilerde kariyer engelleri: cam tavan sendromu üzerine uygulamalı bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç E. ve Çelik, S. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1): 21-27.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine Ve Akademik Başarılarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 208-225.
- Kaya, M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9): 196.

- Kaymak, Ö. (2011). *Yoksulluğun toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, K., Widdows, J. P. (2009). *En Önemli 1000 Sözcük İngilizce Temel Sözcük Hazinesi* İstanbul: Fono Yayınları.
- Kılıç, M. (2020). *Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeyinin ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kılıç, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinde yetersizlik duygusu ve duyguları ifade etme arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Kılıç, S. ve Öksüz, Y. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yetersizlik Duygusu ile Genel Aidiyet Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2): 216-225.
- Kıran, E. (2017). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Türkiye’de Çocuk Gelinler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* (Özel Sayı), 1-8.
- Kırman, A., Doğan, Ö. (2017). Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1): 28-49.
- Kızıldaş, A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Yetersizlik Duyguları Açısından İncelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (8): 25-35.
- Kodan, S. (2013). *Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Koerner, A. F., Fitzpatrick, M. A. (2002). Toward a Theory of Family Communication. *Communication Theory*, 12(1): 70-91.
- Kohn, A. (2018). *Şımarık Çocuk Bir Şehir Efsanesi* (Y. Ataman, Çev. Ed.). Ankara: Görünmez Adam Yayıncılık.

- Kuzu, A. (2013). Araştırmaların Planlanması. A. A. KURT (Ed.), Bilimsel Araştırma Yöntemleri (19-45). Eskişehir: Web-Ofset Tesisleri.
- Lamb, M. E., & Tamis-Lemonda, C. S. (2004). The Role Of The Father. *The role of the father in child development*, 4: 100-105.
- Lapsekili Uysal, S. (2020). Helikopter Ebeveynlerin Çocuklarının Benlik Algısı Durumlarının Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 71.
- Maccoby, E. E., (1992). The Role Of Parents İn The Socialization Of Children: An Historical Overview. *Developmental Psychology*, 28: 1006-1010.
- Mangır, M. ve Aktaş, Y. (1992). Baba-Çocuk İlişkisi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 21: 5-7.
- Menekşe, F. N. (2019). 3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mercan, Z., Şahin, F. T. (2017). Babalık Rolü ve Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2): 1-10.
- Moghaddam, M. F., Validad, A., Rakhshani, T., & Assareh, M. (2017). Child Self-Esteem And Different Parenting Styles Of Mothers: A Cross-Sectional Study. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 19(1): 37-42.
- Murati, R. (2016). Family İn Contemporary Society. *Journal of Human Sciences*, 13(1): 510-513.
- Okumuş, V. (2018). Çocukların sosyal medya kullanımları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi, İstanbul.
- Öngen, B., Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0(48): 1-18

- Öngider, N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4): 420-440.
- Özada, A., & Duyan, V. (2018). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi ve Zorbalık. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(1): 49-55.
- Özel, E., & Zelyurt, H. (2016). Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 0(36): 9-34.
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. Çankırı Karatekin Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1): 21-39.
- Öztürk, M. (2007). *Çocuk Psikiyatrisi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2): 19-34.
- Parlatır, İ., Zülfikar, H., Gözaydın, N. (1994). *Okul Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Plotnik, R. (2007). *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ramaci, T., Pellerone, M., Ledda, C., Presti, G., Squatrito, V., & Rapisarda, V. (2017). Gender Stereotypes İn Occupational Choice: A Cross-Sectional Study On A Group Of Italian Adolescents. *Psychology Research and Behavior Management*, 10: 109-117.
- Sabuncuoğlu, A. (2006). *Televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyet* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atli, S. & Şahin, B. K. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3): 972-991.
- Samantha, S. (2021). Healing Parent-Child Relationships Through Mindfulness. *International Journal of Birth & Parent Education*, 8(4): 29-32.
- Sankır, H. (2010). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin Kadın Sanatçı Kimliği'nin Oluşum Sürecine Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-dergisi*, 9: 1-26.

- Sarısoy, G. (2016). Winnicott'ın Gerçek Benlik ve Sahte Benlik Kavramlarının Bir Vaka ve Terapi İlişkisi Bağlamında İncelenmesi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 3(1): 1-15.
- Saraç, S. (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*. Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.
- Satir, W. (2018). *İnsan Yaratmak* (S. Yeniçeri, Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Savaşkan, E. (2019). Kadın Yöneticiler Açısından Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerine Kavramsal Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2): 1-23.
- Savcı, İ. (1999). Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji. *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54(1): 123-142.
- Saygı, D. (2011). *Ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve anne-çocuk ilişkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sayın, U. (2007). *Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin 7-15 yaş arası çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine yaklaşım ve görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sert, S. (2006). Farklı Çocuğun Anne Babası Olmak. *SAPIENS Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Dergisi*, 2(4): 3-71.
- Seven, S. (2008). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sönmez, N. (2022). *Evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, evlilik tutumları ve evlilik kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Strano, D. A., Petrocelli, J. V. (2005). A Preliminary Examination of the Role of Inferiority Feelings in the Academic Achievement of College Students. *Journal Of Individual Psychology*, 61(1): 80-89.

- Szymanska, A., Aranowska, E. (2019). Parental Stress İn The Relationship With The Child And Personality Traits That Parents Shape İn Their Children. *Early Child Development and Care*. 191(2): 198-209.
- Şahin, E. E. (2020). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma ve sosyal bağlılık arasındaki ilişkide yetersizlik duygusu ve mükemmeliyetçiliğin aracı rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile İçi İletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*.1(3): 55-66.
- Şanlı, D., Öztürk, C. (2007). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32): 31-48.
- Şentürk, Ü. (2012). Parçalanmış Aile Çocuklarının Eğitimdeki Başarı/Başarısızlık Durumu (Malatya Örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29): 105-126.
- Şıvgın, N. (2017). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, S. (2019). *Yetişin Çocuklar*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (S, Sevim ve diğerleri, Çev.). Ankara. İmge Kitabevi Yayınları.
- Takkin, T. (2020). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumlarının özgüven, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Tansı, A. (2019). *Üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu, öz-düzenleme ve kararsızlık düzeylerinin erteleme davranışlarını yordayıcılığı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tekinalp, B. (2016). Adleryan Kuramın Pozitif Psikoloji Bağlamında Değerlendirilmesi. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1): 34-49.

- Tezel Şahin, F., Cevher, F. N. (2007). *Türk toplumunda aile-çocuk ilişkilerine genel bir bakış*. ICANAS 38 (38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.
- Tosun, A., Doğan, C. (2021). Kadının Toplumsal Cinsiyet Açısından Kazanımları ve Köy Enstitüleri. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1): 77-83.
- Tsabary, S. (2018). *Bilinçli Ebeveyn Çocuğunu Nasıl Yetiştirir?* (Z. Koltukçuoğlu, Çev.). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2022a,b,c,d,e,f). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 13 Haziran 2022 tarihinde edinilmiştir.
- Türkçapar, Ü. ve Eroğlu, H. (2021). Özel Yetenek Sınavına Hazırlanan Bireylerin Yetersizlik Düzeylerinin İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2): 59-69.
- Twerski, A. J. (2020). *Bağımlılık Psikolojisi*. (B.A. Uzun, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Uçar, T., Derya, Y. A., Karaaslan, T. ve Tunç, Ö. A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Şiddet Davranışları. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 26(3): 96-103.
- Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Etizer Karacık, N. ve Özbay, D. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: Paradigma Akademi.
- Ulusoy, M. D., Özcan Demir, N. ve Baran, A. G. (2005). Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Biçimi ve Ergen Problemleri: Ankara İli Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3): 367-386.
- Ümmet, D., Tekiner, B. ve Eriştiren, İ. (2019). Üniversite öğrencilerinde arkadaşlık kalitesi ve yetersizlik duygusunun çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. H. Ekşi, M. Yüksel ve A. N. Canel (Ed.), *IX. uluslararası yükseköğretimde psikolojik danışmanlık ve rehberlik araştırmaları kongresi bildiriler kitabı* içinde (96-111). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Üstün, B. (2005). Çünkü İletişim Çok Şeyi Değiştirir!. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2): 88-94.

- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35): 29-56.
- Vural Yüzbaşı, D. (2012). *Türkiye’de beliren yetişkinlik: Yetişkinlik kriterlerinin ve yetişkinlik statülerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Winnicott, D. W. (2013). *Oyun ve Gerçeklik* (T. Birkan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Yağan Güder, S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yaşın Dökmen, Z. (2010). *Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2017). Çocuk Yetiştirmede Farklı Ebeveyn Tutumları. H. Yavuzer (Ed.), *Ana-Baba Okulu* (115-127). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaylacı, B. (2019). *Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Yazıcı, E. N., Söylemez, Y. (2021). Ebeveyn Niteliği, Evlilik Uyumu ve Aile İşlevselliğinin Ergenlerin Davranış Problemleri Üzerindeki Etkileri: İlişkisel Bir Çalışma. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 18(2): 145-154.
- Yeşildaş, F. B. (2018). *Okul öncesi çocuklarda kaygının ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik değişkenler açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeter, E. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadının Özneliği ve Din. *Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 15(2): 189-210.

- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1): 775-792.
- Yılmaz, K. (2018). *Anne-baba tutumlarının ergenlerde benlik saygısına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Konya.
- Yılmaz, K. (2021). *Ergenlik dönemindeki bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları üzerinden toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, M. (2017). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Yılmaz, N. D. (2011). *Çatışma yaşayan ve boşanmış ailelerin ilköğretim çağındaki 7-12 yaş çocuklarının benlik algıları ve kaygı düzeylerini açısından çatışma yaşamayan ailelerin çocukları ile karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yogev, Ş. P. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyetin kazanılması: Aile, okul ve arkadaş etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Ankara.
- Zandiyeh, Z., Zare, E. ve Hedayati, B. (2015). The Impact Of Group Training About Parenting Styles On Maternal Attitudes Toward Parenting Styles. *Journal Of Education And Health Promotion*, 4.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.11.2021-E.16564

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU

ETİK ONAY BELGESİ

Tarih	28.10.2021
Sayı	2021/10
Araştırmanın Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Araştırmanın Adı	<i>Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile Ebeveynlerin Yetersizlik Duygusu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi</i>
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı	Ayşenur MARAŞLIOĞLU
Diğer Araştırmacılar/Danışman Adı Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ
Karar	UYGUNDUR

(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, Üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla taşımaktadır.)

Prof. Dr. Nasuh USLU
Başkan

(İzinli)
Prof. Dr. Metin TOPRAK
Üye

Prof. Dr. Mustafa ATEŞ
Üye

Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ
Üye

Prof. Dr. Ayşe Nefise BAHÇECİK
Üye

Prof. Dr. Yahya Kemal YOGURTÇU
Üye

Av. Bilal ŞAMAT
Üye

Kurul Yeminli Kâtibi

Zeyneb Funda TEZ

1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://ebys.izu.edu.tr/enVision/Sorgula/BSCMK304T> adresinden yapılabilir.

EK-2: Araştırma İzinleri

Ölçek Kullanma İzni

10

Kime: Siz

 201140SİMGE ZEYNELO... 123 KB	 Ölçek değerlendirme.doc 104 KB	 TOPLUMSAL CİNSİYET R... 83 KB
--	---	--

3 ek (310 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

On Tue, 3 Aug 2021 05:16:40 +0000, Ayşenur Maraşlıoğlu wrote

> Merhaba,

>

> Ben Ayşenur Maraşlıoğlu. İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi Pdr yüksek

> lisans bölümü öğrencisiyim. Doktor Öğretim Üyesi Çiğdem Demir Çelebi

> danışmanlığında tez çalışması yürüteceğim. Bunun için geliştirmiş olduğunuz

> [WINDOWS-1254?]"Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum" ölçeğini referans göstererek
izininizle

> kullanmak istiyorum.

>

> İlginize teşekkür ederim.

>

> İyi çalışmalar.

>

> iOS için Outlook<<https://aka.ms/o0ukef>> uygulamasını edinin

Merhaba

Ölçeğe ilişkin bilgiler ektedir. İyi çalışmalar dilerim.

Prof.Dr.Simge ZEYNELOĞLU

Merhaba,

Ben Ayşenur Maraşlıoğlu. İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi Pdr yüksek lisans bölümü öğrencisiyim. Doktor Öğretim Üyesi Çiğdem Demir Çelebi danışmanlığında tez çalışması yürüteceğim. Bunun için geliştirmiş olduğunuz "Yetersizlik Duygusu" ölçeğini referans göstererek izninizle kullanmak istiyorum.

İlginize teşekkür ederim.

İyi çalışmalar.

Ramazan AKDOĞAN
Ayşenur Maraşlıoğlu

2 Haz
⋮

YDÖ YAZARLAR İÇİN.doc
DOC - 132 KB

Buyrun 😊

← ∨ Yanıtla

Ben İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi
Pdr yüksek lisans bölümü öğrencisiyim.
Doktor Öğretim Üyesi Çiğdem Demir Çelebi
danışmanlığında tez çalışması yürüteceğim.
Bunun için geliştirmiş olduğunuz "Ebeveyn-
Çocuk İlişkisi" ölçeğini referans göstererek
izninizle kullanmak istiyorum.

İlginize teşekkür ederim.

İyi çalışmalar.

SUZAN CEN

Ayşenur Maraşlıoğlu

31 May

Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği (1).pdf

PDF - 649 KB

Merhaba,

Ölçek ektedir. Araştırmanızda kullanabilirsiniz.

Sevgiler.

← ∨ Yanıtla

EK-3: Kişisel Bilgi Formu

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Tez Çalışması

Araştırmamıza hoş geldiniz.

Ayşenur Maraşlıoğlu tarafından Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Demir Çelebi danışmanlığında yürütölen bu çalışma bir yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Sizlerden istenen verilen sorulara ne derece katıldığınızı kişisel düşünceleriniz doğrultusunda ve kimsenin baskısı altında kalmadan içtenlikle belirtmenizdir.

Araştırmaya sadece İstanbul ilinde yaşayan ve 3 ile 15 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler katılabilir. Sizden kimliğiniz ile ilgili hiçbir kişisel veri (T.C. kimlik numarası, ad, soyad, kurum bilgisi vs.) istenmemektedir.

Elde edilecek bilgiler, başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır. Sadece yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacaktır.

Ankete katılım tamamen gönüllölük esasına dayanmaktadır.

Desteginiz için teşekkür ederim.

Kişisel Bilgi Formu

1. Araştırmaya gönüllü olarak katılmak istiyor musunuz?

- Evet

1. Cinsiyetiniz?

- Kadın
- Erkek

2. Medeni durumunuz?

- Evli
- Bekar

4. Yaş aralığınızı seçiniz.

- 20 – 29
- 30 – 39
- 40 ve üzeri

5. Eğitim düzeyiniz?

- Okuryazar ve altı
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Ön lisans mezunu
- Lisans mezunu
- Lisansüstü mezunu

6. Şu an çalışıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

7. Yaklaşık aylık gelir durumunuz

- 3.000 ve altı
- 3.001 – 6.000
- 6.001 – 10.000
- 10.001 ve üzeri

8. Kaç çocuğunuz var?

- Tek çocuk
- 2 çocuk
- 3 çocuk ve üzeri

9. Şu an yaşadığınız aile türünüzü seçiniz.

- Geniş aile (Bu aile türünde anne, baba, çocuklar, büyükanne, büyükbaba, kardeşler vs. yer almaktadır)
- Çekirdek aile (Bu aile türünde anne, baba, evlenmemiş çocuklar yer almaktadır)

EK-4: Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği

Aşağıda çocuğunuzla olan ilişkinize dair sorular bulunmaktadır. Lütfen, sizi ve çocuğunuzu en iyi tanımlayan sayıyı 1`den (hiç), 5`e (aşırı) kadar olan ölçek üzerinde gösteriniz.

	1. Hiç	2. Çok az	3. Biraz	4. Çok	5. Aşırı
1. Çocuğunuzla yalnız zaman geçirmekten ne kadar keyif alıyorsunuz?	1	2	3	4	5
2. Sizce çocuğunuz sizinle yalnız zaman geçirmekten ne kadar zevk alıyordu?	1	2	3	4	5
3. Çocuğunuzla baş başa geçirdiğiniz süreden ne kadar memnunsunuz?	1	2	3	4	5
4. Sizce çocuğunuz sizinle baş başa geçirdiği süreden ne kadar memnundur?	1	2	3	4	5
5. Çocuğunuza sevginizi kolaylıkla gösterebilir misiniz?	1	2	3	4	5
6. Çocuğunuz size sevginizi kolaylıkla gösterebilir mi?	1	2	3	4	5
7. Çocuğunuzun sizin hakkınızda ne düşündüğüne ne kadar önem verirsiniz?	1	2	3	4	5
8. Çocuğunuz onun hakkında ne düşündüğünüzü ne kadar önemsiyordu?	1	2	3	4	5
9. Çocuğunuza ne kadar benzediğinizi düşünüyorsunuz?	1	2	3	4	5
10. Çocuğunuzun yaptığı yanlışlarla ilgili ona ne kadar söylenirsiniz?	1	2	3	4	5
11. Çocuğunuz yanlış yaptığınız konuda size ne kadar söylenir?	1	2	3	4	5
12. Çocuğunuz ne kadar eleştiriyorsunuz	1	2	3	4	5
13. Çocuğunuz sizi ne kadar eleştiriyor?	1	2	3	4	5
14. Çocuğunuz sizinle ne sıklıkla görüş ayrılığı yaşar?	1	2	3	4	5
15. Çocuğunuzun annesi veya babası olmaktan ne kadar keyif alıyorsunuz?	1	2	3	4	5

EK-5: Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğın evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğın yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğın karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					

15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					

34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. 35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. 36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. 37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. 38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK-6: Yetersizlik Duygusu Ölçeği

ÖLÇEK

Açıklama: Aşağıda bireylerin çeşitli durumlarda yaşadıkları duygu, düşünce ve davranış biçimlerini içeren ifadeler bulunmaktadır. İfadelerin size ne ölçüde uygun olduğunu, karşılardaki kutucuklarda yer alan **1, 2, 3, 4 veya 5** rakamını yuvarlak içine alarak belirtiniz.

İşaretleme yapıırken; olmayı istediğiniz veya doğru olduğuna inandığınız ideal durumları değil genel yaşam biçiminizi dikkate alınız.

Lütfen her madde için sadece bir seçenek işaretleyiniz ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

	Bana hiç uygun değil	2	3	4	Bana tamamen uygun
1. Bir işe girişmek için birilerinin beni cesaretlendirmesi gerekir.	1	2	3	4	5
2. İnsanlara sıkıcı geldiğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
3. Sevdiklerimin mutsuzluğundan kendimi sorumlu tutarım.	1	2	3	4	5
4. Önemsinmediğimi hissettiğim zaman öfkelenirim.	1	2	3	4	5
5. Bir işi istediğim kadar iyi yapamadığımı düşündüğümde kendime kızarım.	1	2	3	4	5
6. Yaşam bana zor gelir.	1	2	3	4	5
7. Yalnız kalmaktan için için korkarım.	1	2	3	4	5

8. Mutluluğumun tek koşulu hayattaki başarılarımdır.	1	2	3	4	5
9. Kendimi diğerlerinden üstün olmak zorunda hissedirim.	1	2	3	4	5
10. Daha işe başlamadan kendi kendime başaramayacağımı söylediğim olur.	1	2	3	4	5
11. Doğruluğundan emin olsam da kabul görmeyeceğini düşündüğüm bir fikri söylememeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
12. Fikirlerime herkes saygı duysun isterim.	1	2	3	4	5
13. İş en iyi bilen ben olsam da ilk adımı atmak için başkalarının desteğine ihtiyaç duyarım.	1	2	3	4	5
14. Her koşulda olduğumdan daha başarılı bir insan olmak zorunda olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
15. Bir işi yapamayıp küçük düşmektense geri durmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
16. Başkalarının zayıf yönlerimi görmesinden rahatsız olurum.	1	2	3	4	5
17. Gerçekte doğru bulmadığım durumları/olayları, sırf yakınlarım istiyor diye onaylanmış gibi yaparım.	1	2	3	4	5
18. Zekamdan şüphe ettiğim olur.	1	2	3	4	5
19. Bir işte başarısız olduğumda kendimi ezik hissedirim.	1	2	3	4	5
20. İşlerimi yeterince iyi yapamadığım duygusunu yaşarım.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Ayşenur MARAŞLIOĞLU

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans

2020 – 2022 İZU Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilimdalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Lisans

2013 – 2018 Anadolu Üniversitesi/Açıköğretim Fakültesi - Sosyoloji Bölümü/Lisans

2009 – 2014 European Polytechnical University/Faculty of Social Sciences - Psikoloji
Bölümü/Lisans (İngilizce)

Formasyon

2018 - 2019 Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Fakültesi